№ 3375

Մ. Ն. Տ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Համար 3275

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ս. Ամենափրկիչ Վանք
Նոր Ջուղա

ՏԵՏՐԱԿ ՈՐ ԿՈՉԻ ՊԵՏՃԷՆԻ :

Թարգմանեալ ՚ի դանական լեզուէն պարսկացւոց յաւելեալ
քանակիւք ա՚ի յօգուտ նորահասից մանկանց հայոց :

Վերստին սրբագրեալ աշխատութեամբ Արի
ամ Յակոբ , Ոհաննէս Տէ. Յակոբեանց
կոչեցելոյ :

՚ի Հայրապետութեան Տն Դաւթի Արքեպն
Կաթուղիկոսի ամ Հայոց :

Եւ Առաջնորդութեան ԱՄ Նահանգիս Հնդկաց որ ՚ի նոր
Ջուղայ Տն Յարութիւն արհի Եպիսկոպոսին :

Որոյ նուիրակէր աստ ՚ի Մադրաս փրկէ վճռն
մերոյ Տն Աբրակոս ամտաբան վարդապետն
Յամի Տն 1804 Նոյեմբերի 1
՚ի Հնդիկս ՚ի Մայրաքաղաքին Մադրաս
՚ի Տպարանի Տէր Յարութիւն Շմաւոնեան
Շիրազեցւոյ :

Ս.-Շ. Շ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Համար 3375
1865
T.A.CHATER

103

Բան առ ծառայանանց յօրինողաց և դաստիարակաց մանկամարդաց Հայոց

Ոչ թէ միայն բնական
բերումն մարդկայինս սեռի, Այլ և յատուկ
յարկ իսկ 'ի վերայ կայ ծնողացն բանա-
կանաց, անխոնջ ճգամբ և արթուն մտօք ըն
տեմարանել 'ի մանկունս իւրեանց՝ զոր ինչ
'ի քաղցր աղբերէ իւրեանց բղխեն, և զամ
բարութիւնս, զորս պիտանիս գիտասցեն
նց ։ Ուստի և պարտականութիւն մանկանցն
զի ընկալեալ պարգևս 'ի ծնողաց իւրեանց
կուռն ջանիւ ևևս աճեցուցմամբ պահպա-
նել 'ի վայելս ինքեանց՝ 'ի պատիւ և 'ի խնդու-
թիւնս ծնողաց իւրեանց, ըստ այնմ թէ (որ
դի իմաստուն ուրախ առնէ զհայր, և ան
միտն տրտմութիւն մօր,) Այլ արդ՝ թէպէտ
բազումն տեսակք գանձելոյ հարց առ որ-
դիս յաշխարհի իսկզբանէ մինչև ցարդ, սա
կայն գոյ զանազանութիւն 'ի մէջ անցաւո-

րին

րին և անանց տևողութեան . քանզի զծրոյ յան-
ցաւորս ժողովրդոցն անուն տևեաց , գոն-
եայ դար մի , կամ կէս . յորոց ոմանք զկայ-
սերութեան , ոմանք թագաւորութեան , ոմանք
կուսակալութիւնս , ոմանք զգիւղս և գաւառս ,
ոմանք զկալուածս , և յոլովք զանհամար հա-
րստութիւնս . և այլ ազգի ազգի ձիրս , զորս բա-
զում նեղութեամբ և աշխատութեամբ թողին զա-
ւակաց իւրեանց , որք զկնի սակաւուց ջն-
ջեալ և ամենևին անհետեն եղեալ 'ի միջոյ ,
մինչ զի այժմ ոչ անհուն կրտողութեան՝ ոչ ան-
ուանք՝ և ոչ տեղիք նոցա յիշեալ երևին :
Այլ այնոքիկ որք զպատուհական և զան-
անցն ջանացեալ ըստացան զգանձ , ուրա-
նալով յինքեանց զշուք անձին , և զամենայն փափ-
կութիւն և վայելչութիւնս աշխարհային , խո-
տան համարելով զամենայն մեծութիւնս վաղանցա-
կան , ընտրելով միայն առաքինական իմաս-
տութիւնս և գիտութիւնս , զորս ըստացեալ գե-
րափայլեցան քան զամենայն մարդիկ , թէ 'ի ժա-

մա

մնացել խորհեանց՝ եթէ մինչև ցայսօր, և չէ երկբայելի, զի մինչև ցյաւիտեան մնալոցէ բարի յիշատակ նց, հանդերձ պիտանի գործովք ։

Քանզի նոյն ինքն մայրն իմաստութեն սողոմոն, վկայէ թէ, Ոչ իմաստութիւ զմարդն հաստատեաց, և այլ սոյնասարաս աղքատ իմաստասիրաց բանք յոլովք, զորս սիրով յուզողացն յայտ իսկ է, ոչ համարձակիմ ես քան զկարն իմ առաւել բարբառել ։

Այլ թէ իմ տպաւորել մարթացից 'ի միտ և խորհուրդս ձեր զախորժանս ուսման՝ տկարանամ 'ի տկարութենէ համբակութեն, և յանբաւութէ տիոյն իմոյ, սմին իրի ոչ այլ ինչ՝ եթէ ոչ զբան մարգարէին և եթ առել կարի խոնարհաբար 'ի յորդոր պատուէրելեացդ նուէրիրեմ թէ ճաշակեցէք և տեսէք զի քաղցր է

Արդ որովհետև ըստ մարգարէին, թարց ճաշակման անհնարէ ուրուք ունել զախորժս քաղցու, ուրեմն համարձակիմ ասել զի ան-

կա

կարէ թէ յոյց ուսմանն ումեք վայելել վայելչական վայելչութեն վայելչացուցիչ բանից որք 'ի-վայելս մերն վերածեալք. քանզի զի՞ ոք թէ՞ց ուսանելոյ կարիցէ վերծանել զպանծալի և շքեղ շարադրութիւս նախնի հարց, զորս ոչ կարիցէ բացորոշել զմտաւորս բանին իւրեանց թէ որն որոյ հետևի. թէ և խնամով ըն-թերցմամբ և բուռազէտութեամբ զբազումս 'ի նոցանէ ճանիցէ զգեղեցկաս, սակայն և 'ի բազումս վրիպի 'ի միտս գրողին սակս խրթնութեանն, և այլ միտս ընդունելով մե-ւոյն տարաձայն գրողին և ընթերցողին, սորին վասն և Քս փրկիչն մեր պատուիրէ Առա-քելոյն թէ ուսուցէք. և Արքայն Առաքեալն նորին Ածայինն Պօղոս՝ պանծայր թէ ու-սեալեմ առ ոտս Գամաղիելի, ցուցանելով մեզ թէ՝ չէք առաւել քան զուսումն պարծ-անք յաշխարհի. թէ և յոլովագոյնս գտանի-ցին վկայողք յայսմ, բայց չէ ինձ անկ՝ և ոչ կարեն իմ նեղ երկարել. վա՞յ տամ հան-

գիստ

դիտող գրչիս՝ այլ եթէ կամիցիք հաճաստաւ բա-
նից իմոց, ուսանիլն և յորդորել 'ի ուսումն
և զճաշակ ուսման՝ յոյժ քաղցրէ որ 'ի վեր
անդր ասացաք թէ ճաշակեցէք և տեսէք ։
Գոհութիւն և փառս մատուցանեմ Այ վս
այնց ծնողաց, որք թողուն զմանկունս իւ-
րեանց 'ի ներքոյ քաղցր լծոյ ուսման՝ որ թուի
թէ՝ արդարև է գանձ անկողոպտելի և ան-
անցանելի ։ Արդ՝ թէպէտ Յարգելի հայրն
իմ Տր Յարութիւն Համօնեանն՝ բազում
ջանս եդ 'ի վր իմ, զի գոնեա սակաւ մի ևս
զանձել կարիցէր յիս պատուաճակսն գանձոյս
յայսմանէ, բայց տարաբախտ ժամանակն ոչ
ետ թոյլ վայ խոնարհաբար մաղթեմ զծն-
ողս իմ՝ զի ծնողական գթովք իւրեանց նե-
րումն շնորհեսցեն. և որոց խոստանամ զի զոր
ինչ ուսայ 'ի սրբասնունդ սարկաւագ Յակոբ
Աղաւարեան վարժապետէն իմմէ՝ առաւ-
ել արծարծելով աճեցուցանել 'ի պատիւ նո-
րին երախտեացն ։

Արդ

Նորդ՝ որով հետև գորովագութ հայրն իմ արթուն մտօք և անզբօս խորհրդով, ցայգ և ցերեկ ոչ դադարէր յորդորելոյ զիս յուսանիլ զբարբառոյ մերոյ բառ և բան, հանապազ ձմլելով զըռնգունս իմ, առ ՚ի զարթուցանել ՚ի տրասահման և ՚ի խոր քնոյս՝ ՚ի ջամբել զիս զկաթն հայրական՝ զոր բղխէր իւրում ժամու ոչ ՚ի վեր ստացեալ, ըստորում կարի սիրալիր տոչորէր սիրտ նորին առ ՚ի զարթուցանել և հանել զիս ՚ի տգիտութենս այս, սմին իրի զսակաւ բանս և առակս քաղեալ ՚ի զան-զան մատենից պարսից՝ ՚ի բարբառ մեր ածեալ, ետ ինձ վերծանել զայնս զի այնու սակաւ առ սակաւ ախորժաբար արբուսցէ ինձ զքաղցրութի ուսման և գիտութե, զորս ձեռնարկի ըստ խոստման անկար կարեացս, և եզերեալ՝ ահա սովաւ նուիրեմ նմա, և ամ բանսիրաց՝ ՚ի զբօսանս ։

Նորդ՝ թէպէտ անկէր վասն տարաղէպ ոճոյ և խակութե սորին՝ զբաղում յօդել զբան,

բայց

բայց որովհետեւ ոմն կատարեն , յանկատարու-
թէ սանոր սկիզբն , վայ չէ խոտելի , այլ ման-
աւանդ յարգելի սկիզբն անկատարութեն
մինչ յառաջումն նոր է առ կատարելագոյնս ,
քան թէ բնաւ ոչ ըսկսանելին , վերջապէս 'ի
ըստ այն սաստ զգօնութե առակին զոր ասեն ։
„ Աւուրն ծնաւ զկորիւն մի , չորքան այլ
„ գազանքն Շնորհաւորութե եւ խրախճա-
„ նութե առնել ընդ նմա , յայնժամ եկն աղ-
„ ուեսն 'ի մէջ ամենեցուն մեծաւ աղաղակաւ
„ եւ քամահելով ասէ ցառիւծն , միայն որի-
„ ութե քոյ զի ծնար զկորիւն մի միայն , եւ ոչ
„ զբազումս ։ իսկ առիւծն մեղմաբար ետ պա-
„ տասխանի եւ ասէ , այո՛ զ մի միայն ծնայ ,
„ բայց առիւծէ լինելոց եւ ոչ աղուեսս ։ թուի
ինձ թէ բարոյականութե առակիս՝ ոչ այլ
ինչ է , եթէ ոչ կամի ցուցանել թէ՝ լաւ է ա-
ռաջի ոմ մի աղքատ եւ արդար , քան թէ բա-
զում հարուստ եւ չարագործ ։
Այլ բարերարն Ած է որ յաջողէ զամ ոմն,

և առատաձեռնէ ամենեցուն պէսպէս շնոր-
հս ևազգի ազգի գիտութիւնս՝ ըստ Աւետ̃ն Առա
ելոյն, ոմն այսպէս՝ և ոմն այնպէս, վա̃յ կն-
քելով զբանս առ նոյն պարգևիցն իմ դի-
մել աղօթիւք փափակիմ առ արժանաւոր-
ելոյ զիս բարբառիլ թէ ('ի վայրս դալար-
ւոջ անդ բնակեցոյց, և առ ջուրս հանգս-
տեան սնոյց զիս.) և զայս բան մարգարէին
առեալ ասեմ 'ի յիշատակ դեռափթթիթ հան
գուցեալ եղբօրն իմոյ Թովմ̃այ: Քանզի տեսա-
նելով իմ զի սրտատրոփ ծնողքն իմ միշտ 'ի
խորոց սրտէ հառաչելով ասեն, թէ 'ի ժա-
մու հանգստեան եղբօր քո՝ զայս բան ասաց
և հանգեաւ առ տէր, վա̃յ և ես իբրև ըզ
հարազատ նր̃՝ և սոցա, զնոյն բան թողում
'ի յիշատակ նր̃ :

Արդ գիտեմ ստուգիւ զի չիք 'ի սմա սակս
խակութե̃ իմոյ զգոհացուցիչ իմն, որ
կարիցէ ախորժս նուիրել ձեզ, այլ եթէ գտա-
նիցիք՝ այն նախ Տեառն են տուրք, երկ-

րորդ

որոց բարեյօժարութիւն կամաց ձերոց, մինչ
երբ այն ունիմ զի ներողութեամբ ձերով տա-
նելոցէք մխիթար ձերոց ընչէն կրտսեր քոյր։

Մարիամ Յակոբ · Յովհաննէս·
Տէր Յակոբեանց ։

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ս. Ամենափրկիչ Վանք
Նոր Ջուղա

Առակ Իշոյ։

Աւետիս ետուն իշոյն թէ՝ ծնաւ քեզ որդի, նա պատասխանեաց ասէ՝ ով բարեկամք, եթէ հազար որդի ես ծնանիցիմ, ոչ կարեն նոքայ զծանրութիւն բեռին իմոյ բառնալ։

Առակս ցուցանէ։

Իւրաքանչիւրոք՝ զծանրութիւն մեղաց իւրոց ինքն բառնայ՝ և ոչ այլք։

Առակ Բարւոյ և չար Մարդոյ։

Գերի ումն հրամայեցաւ ըսպանանել՝ և ՚ի ժամանել վճռոյն կարի բարձրաձայն հայհոյէր զթագաւորն, եհարց թագաւորն՝ վն աղա-

ղա

զակերն. Նախագահ ոմն ասաց՝ օրհնէ զորդ· ողորմեցաւ գերոյն Թագաւորն յազատութիւն· այլ ոմն 'ի Նախագահից յանդիմանեաց զառաջինոյն ասելով, անանկ աստիճանին մերոյ սուտ խոսեցար առաջի արքայի, զի գերին-անարգէր՝ զօրհնութիւն դարձուցեր, յայնժամ դարձաւ արքայն խոժոռել դիմօք առ ցայն դիմանողն, կարի հաճեցայ ստոյ նորա՝ քան զճշմարտին քոյ, զի բան նորին փրկեաց զայրն՝ և քոյդ կարէր կորուսանել·

Առակս ցուցանէ·

Բարի է սուտ խաղաղարար՝ քան զճշմարիտ խռովարար·

Առակ Հօր և որդւոյ·

Իմաստուն ոմն ետես զպատանի մի՝ որ ըսդան զմայր իւր, է հարց ցնա փիլիսոփայն, ով անմիտ՝ ընդէր սպաներ զմայր քոյ ուրանալով զերախտիս մայրութե նորա դաժանդիմօք, պատասխանի ետ ընդ հարագոր

ծա

ծիծ տեսի՝ վա՜յ ըսպանի զնա, ասէ ցնա իմաստունն, ընդէ՞ր ոչ սպանէր զչարագործն զայն, պատասխանեաց զպատճառն ըսպանի զի զերծայց 'ի զբաղմունս ըսպանանելոյ ։

Առակս ցուցանէ ։

Ամենայն իրաց պատճառն նախապէս պարտի հատանել, ըստ իմաստնոյն թէ, սպան դու նախ զհպարտութիւն, զի մի անկցիս բազմաց յարիւն ։

Առակ առիւծու գայլոյ և աղուեսու ։

Առիւծն ընդ այլ գազանս խորհեցան գնալ յորս. և որսացին ցուլ, այծ, և նապաստակ մի. առ որ ուրախ լեալ գայլոյն և աղուեսուն՝ խայտալով ասէին երանի այնմ որ հանապազ ընկերէ առիւծու, այսու խնդութեամբ զորսն կացուցին առաջի առիւծուն 'ի ճաշել, ցնծային գայլն և աղուէսն 'իմիտս թէ, առնելոցեն բաժին հաւասար, զայս բերկրեալք խորհուրդս ծանուցեալ առիւծն

հր

հրամայեաց ցգոյլն բաժանել զճաշն յան-
ժամ գայլն երկիրպագ 'ի խոնարհ և ասէ,
ցուլն վայրի արժանէ քեզ զի մեծ ես որ-
պէս արքայդ, իսկ ինձ լեցի այծն հանդերձ
միջօք մասամբ՝ եզերօք և քաղրթաւէն նա-
նապաստակի, որոյ աղխմն բաւ համարիմ ա-
ղուխտն, ապա կոչեաց առիւծն զգայլն առ
ընթեր՝ հասոյց 'ի նա ձեռս, և արար ծուէնս
և սատակեցոյց զայլն: յանժամ ասէ ցաղու-
էսն, դու բաժանեայ մեզ կերակուր, յառաջ
մատեաւ աղուէսն երկիրպագ 'ի խոնարհ
և ասէ, կեցցէ արքայ՝ ցուլս սա է նախա-
ճաշիկ արքայիդ, և այծս՝ ճաշակելիք օրս-
տափայլ արքայիդ, և նապաստակն թող լի-
նի երեկոյեանդ ուտելիք, յանժամ ցնծա-
ցաւ առիւծն և ասէ՝ ուղիղ բաժանեցեր,
բայց՝ սոյն ուղղութիւն ուստի ուսար, ասէ
աղուէսն, 'ի սատակմանէ գայլոյն յիմարու-
թէ, յանժամ շնորհեաց կեանս աղուէսուն
և արար ազատագուն սերնդօքն և ասէ՝:

Ով տեսանէ զինքն նման առիւ ծու.
արժանէ նա յոյժ տանջանաց և պատ ժոյ:
Որ բարձրանայ մտօք 'ի վեր քան զառիւծ.
նա մեռանի չարչարանօք և գը ծուծ:
Առակս ցուցանէ, իմաստութիւն ոչ միայն զունոյն՝ այլ և զսերունդս նորին փրկէ 'ի չարէ

Առակ կաչաղակի:

Երգեցիկ ոմն կամապաշտ՝ խորհէր 'ի սրտի իւրում՝ թէ ոչ գոյ այլ ճարտարապետ յայնմ արհեստին, բայց միայն յինքենէ, այլ լսողք ձայնի նորա՝ յոյժ խռովեալ դիմօք լուռ և ելթ ներէին նմա, այլ ոմն երգեցիկ հակառակ նորին՝ ետես զնա և հեգնելով ասէ, այնքան գեղեցիկէ ձայն քո, մինչ լըսողքն ափշեալ զարմանան, որով գիտեց յինքնահաւանն 'ի միտս թէ՝ ձաղէ զինքն. ասէ, ով բարեկամ սահմ երգոհայ զի այսու հետև հանից զձայն իմ յոյժ մեղմ, և հանդարտ:

Առակս ցուցանէ՝

Որանք սիրելոյ մերժելին թէ զխակութեն ըմբօղէ ·
Որանք ատելոյ պատուհելին՝ թէ զբարութիւն ցուցանէ :

Առ. Ղ [illegible] :

Տգեղաձայն մի 'ի վարձու կարդայր 'ի ժողովարանի միոյ գեղջ, զոր շինեալ էր տանուտէր տեղւոյն, զրեթէ բոլոր ժողովուրդքն զզուէին յայնմանէ, այլ խոհեմագոյն տանուտէրն ոչ կամէր սրտաբեկ առնել զերգեցիկն · հուսկ յետոյ կոչեաց զնա և ասէ՝ առ քեզ զդրամս (10) և գնայ այլ ուրեք երգեա · յանժամ երիտասարդն խոնարհեալ բանից նորա և գնաց, յաւուր միում պատահեցաւ տանուտեառն և ասէ, ով բարերար ըզշնորհս մեծ արարեր ինձ հանելով 'ի տեղւոջէ յորում կայի, քանզի այժմ 'ի տեղւոջն յորում կամ խոստանան ինձ տալ (20) դրամս զի փոխեցայց անտի յայլ ուրեք · ժպտեցաւ տանուտէրն և ասէ՝ պատուիրեմ քեզ մի յանձն

առ

առնուցուս ելանել ՚ի տեղւոջէն, մինչ ոչ խոստանիցեն տալ քեզ (50) դրամս, զի երկնչէր ՚ի դարձմանէ նորա առ ինքն ։

Առակս ցուցանէ ։

Չէ պարտ լինել այնքան դառն զի թքանիցեն, և ոչ այնքան քաղցր զի կլանիցեն, այլ միջասահման կեանք մարդոյս է յոյժ բարի ։

Այլ նոյն ։

Հարցեալ եղև ումեմն մուրացկի ՚ի փառաշուք արքայէ թէ՝ արդեօք զմոռացածես զիս առ որ պատասխանեաց այո՛ յորժամ մոռացայց զանձն իմ բարերար ։

Բարուականութի՞ ոչէ պարտ զած թողուլ և զմարդ յուսալ ։

Այլ առակ ։

Վաճառական ոմն կորոյս զհազար դահեկան՝ և պատուիրեաց որդւոյն չխօսել զայն մինչ այլ ուրեք, պատճառ բանին է հարց ՚ի

'ի հօրէն, առ որ պատասխանեաց չգոգուել տրտմութե՛ն մեր . և դրացին չաղաղակել ։ Պխտումն բանիւս մի աղաղակել՝ զայն զոր կորուսեր, զի ոչ ոք տայ քեզ ։

Ս[illegible]ան գողոյ ։

Սարտեալ մի գողացաւ ընտրակաճառակ ընդ կերրի իւրոյ, և ըմբռնեցաւ 'ի դատաւորէ, և հրամայեցաւ սպանանել . ապա տէրն իւրն խնդրէր զներողութե՛ն վ՛ս գողոյն, ասէ . քան զի ես ներեցի յանցանս զորս առ որ պատասխանեաց թագաւորն՝ չէ օրէն վասն քո . խոտորել զկարգ դատաստանին, այլ այրն առաւել ևս աղաղակէր ներումն գողոյն . յանժամ խրատելով արքայն զգողն արձակեաց . և ասէ՝ այր դու ընդէր թողեր զթշնամւոյդ և զբարեկամին քո գողացար, ասէ գողն ցարքայն առաւել հասարակաց, տուն բարեկամին սրբել, և թշնամոյ դուռն բաղխել . և 'ի ժամու հարկաւորութե՛ն զթշնամոյ

մայ մորթն հանել, և բարեկամին զվերար-
կուն

Առակս ցուցանէ։

Ի դէպ ժամու՝ յարկն որպէս խոստանայ՝
խնամ տանել բարեկամին արժանէ։

Առակ ամբարտաւանի։

Երիտասարդ ոմն ամբարտաւան 'ի մանկութէն՝ մինչ զի ասեն 'ի գիշերի միում հիւրընկէին առ նոսայ՝ և ննջեալ կայրին ոչ զմեռեալ, և նստեալ հսկէր ընդ հօրն իւրոյ որդին. յանժամ ծանեաւ հայրն զնենգութեն որդոյն՝ և ասէ, երթ որդեակ և դու ննջեա՛ ոչ նոքայ, քան թէ հսկես աստ նենգութբ

Եւ ասէ

Անչափըդ լոյս՝ է յոյժ նի   հար·
թէ զայլս վարկցես՝ քան զքեզ տը   կար։
Զիւրք մեր ննջեն՝ հանդարտա   բար·
հսկելըն քոյ՝ է չարա   բար։

Առակս ցուցանէ։

Լաւէ

Լաւ է ննջելն միամիտ՝ քան թէ արթուն և չարամիտ։

Առակ թագաւորի և աղքատին։

Առաջնորդ ոմն ՚ի տեսլեան ետես զթագաւոր մի ՚ի դրախտս՝ և փարիսեցի ոմն չարապէս տանջէր ՚ի դժոխս, առ որ հիացեալ ասէր զի՞նչ է այս՝ զի զհակադարձն տեսանեմ, պատասխանի ետ թագաւորն և ասէ, թագաւոր արդար ժառանգ է դրախտին՝ և կեղծիւ աղօթող որդի գեհենին, քանզի եթող դա զսեփհական պաշտօն իւր՝ և ձեռն մխեաց յայլոցն անուղղութեան։

Առակս ցուցանէ։

Եթէ ով զիւրն թողու, և զայլոցն գործէ, տանջանք վասն նորա պատրաստ է։

Բարոյականութիւն։

Ո՞վ է առցէ թէ՝ խղճուկ կա տուն.
Իսպառ չէ մնալոյ՝ աշխարհի թռ չուն.

Զոյգ եղջիւր եղին՝ եթէ էշն առ ցէ·
զսեռ մարդոյ յերկրէ՝ գլխովին բարձ ցէ:

Առակ.

Որպէս պղինձ՝ զանգեալ յեր ծաթ·
զնմանուն կայսեր՝ եղեալէ անդ:
Նա ևս ձու՝ հաւու սպի տակ·
գունաւորեալ՝ կարմրատես ակ:
Այսպէս որ՝ կեղծ բարե կամ·
բիծ նենգութե՝ ունի յինք եան:
Որպէս պղինձն՝ 'ի յերծա թոյ·
կամ ոսկի ձուն՝ 'ի ներ գոյն ոյ:

Առակին լուծութիւն:

Պատանի մի բարեհամբաւ գիտութեամբ և իմաստութեամբ անուշ, և քաղցրահոյեաց, միշտ նստէր 'ի սրահս գիտնոց՝ և որքան կայր այնքան տայր լեզուի իւրում լռել 'ի խօսելոյ : ասէ հայրն ցնա ով որդեակ, գոնեայ զոր ինչ գիտեսդ՝ զայն խօսեա, ասէ նա, հայր իմ երկնչիմ յինէն հարցմանէ, զոր ոչն

գիտեմ, զի ամօթ ինձ է ։

Առակս ցուցանէ ։

Զոր հարցանեն՝ դու զայն խօս եա.
և քան զ կարողդ քո լռ եա ։

Առ բան ։

Պղատոն ետես զոձիս ուրուք բարուոյ՝ 'ի ձեռս անմտոյ ուրուք՝ զի քարշէր և անարգէր զնա, ասէ իմաստունն՝ այրն այն թէ չէր անմիտ, այն գործ ո՛չ հասանէր այս աստիճան ։

Բարոյականութիւն ։

Որ իմաստուննէ փախչի 'ի չորէ. և վկայեալ ուրուք զոլ անմիտ. ոչ ինչ ասեն իմաստունքն, եթէ ոչ ըստ ինքեան մտաչուման յառաջ ընագննեց ։

Առակ հարգոյ և օձի ։

Այր ոմն ննջեալ էր 'ի դաշտի՝ և օձ մի մտ-

եալ

եալ 'ի բերան նորա , ձիավար ոմն տեսեալ 'ի հեռաստանէ և առի փրկել զնա 'ի մահուանէ , մտրակեաց զձին էհաս անդ վաղվաղակի և տիգաւ մխեալ զկող նորա . և ընդ ոստնուլ առն և փախչէր յերկուղէ , զհետ մտեալ նորա հեծեալն այնքան խստիւ վարեաց զնա՝ մինչև փխսեաց զկլեալ օձն յարտաքս , և զերծաւ 'ի դառն մահուանէ. յայնժամ պատմեաց նմա հեծեալն զանցիցս և զպատճառն վարելոյն զնա ։

Առակս ցուցանէ ։

Նախ քան զգտանիլ զհնարս փրկութեան՝ միազգել զվնաս ուրուք ինքեան , զի բազում անգամ առաւել չարէ քան թէ բարի ։

Առակ Դէրձի , և Դծթապանի ։

Երկ ոմն ընդ կարաւանս ուղտոց գնայր՝ բոկ ոտիւք ուրախութբ և ցնծութբ գոհանայր զած ասելով թէ՝ ոչ հեծեալեմ և ոչ 'ինձերքոյ բեռնեմ ոչ ուղտ , ոչ ումեք ծառայ

և

և ոչ թագաւորի հպատակ, վն զի տոյնչս ոչ ունիմ և կեանս դիւրաւ անցուցանեմ, ՚ի հեծելոցն անտի ոմն ընչաքէտ ասէ ցնա Ով մերկ մուր երթաս այդքան նեղութբ, զի մեռանիս դու ՚ի ճանապարհի, այլ նա ոչ լուաւ նմա և չոգաւ. յորժամ հասին ՚ի տեղի իջևանի, մեռաւ հեծեալն. և զ կնի սակաւուց էհաս անդ և մերկն, և ետես զխրատիչն իւր մեռեալ, կանգնեցաւ ընդ գլխով մեռելոյն և ասէ՝ ոչ մեռայ ես ՚ի զժբախտութե, այլ դու մեռար ՚ի բարեկենդանութե

Բարոյախօսութիւն ։

Պարծեալ ասէ՝ ոք սնաշխար՝ թէ մնասցէ ՚ի կեանս ։
Նա մեռանի ոչ ընդէ՞ր սն բանս ։

Առակ կեղծաւորի ։

Ման երկտասարդ հայհոյեաց զ կեղծաւոր փարիսեցի մի, խոկ նա զայրացեալ չոգաւ առ

դա

զպատահօրն և ամբաստանեաց զնմանէ՝ զի պատժեսցէ նզ հայհոյիչն իւր, և այպս խորհեաց կեղծաւորն ՚ի միտս թէ՝ որովհետև ժողովրդք հաւատս մեծ ունին յինէն, սակաւ զեղջարբեյց՝ զի նիհար երևեցայց նոցա զի առաւել ևս հաւատս առիցեն զինէն ՚ի մարդիկս, ասեն թէ՝ զեղն զոր էարբ անհնկաւ գոլով փառաց՝ և թէ փոխանակ նուաղելոյ մահ ճաշակեաց ողորմելին ։

Առակս ցուցանէ ։

Որպէս թոնդրակեցիք, որք արտաքուստ էրևէին խաչակիր քրիստոնեայ, և ՚ի ներքուստ լի էին խառնակութբ և անկարգութեամբ ։

Առակ գինեմոլի ։

Որ հսկէր ՚ի գիշերի զ քաղաքն՝ ետես անկեալ առ ճանապարհաւ այր մի արբեալ, էհարց ցնա ով այր, զինչ արբեր՝ եցոյց նմայ

սար

սափոր մի և ասէ՝ զայն որ զետեղեալէ 'ի-սմայ, ծանեաւ պահապանն զհեգնումն իւր, ասէ՝ ահա՛ղ կարդա քեզ, արբեալն ծիծաղե-ցաւ և ասէ ցնա, տրտմութեն և տարակու-սութեն 'ի ցաւոյ ծնանի, այդ՝ ես ուրախեմ և դու տրտում, յայնժամ բարկացաւ հըս-կողն և ասէ՝ ել և գնա՛յ 'ի բանտս մեղաւո-րաց, սա որ պատասխանեաց արբեալն, ո՛վ անմիտ՝ եթէ կարն իմ խոստանայցէր. յինք-ենէ երթալն, յաւէտ տուն իմ երթայի քան թէ 'ի բանտն, հիացեալ պահապանն եթող և գնաց։

Նորոյ յոչանաւթէ տաղիկ ։

Մի՛ տայր զխրատ արբեցն լոյ.
կամ մարգարիտ 'ի քիմս խոզից։

Առն զառամի և գերեզմանին ։

Զառամի ումն ետես 'ի յանուրջս հարիւր ա-մեայ մեռեալ՝ որէր թագաւոր արաբիւ, բա-

ԼԲ

լոր մարմին ընդ ոսկերօք հողէր փոխել, բայց աչքն թաւալէին 'ի յերկրում տեղոջ, հեծա-ցեալ ծերն՝ և յուզէր զմեկնութին նորին. Իմաստուն ոմն պատմեաց նմայ տեսիլն նա-սէ, թագաւորն որ այս 'ի հետս ունի, վա-սյնէ, զի զերկիր իւր 'ի ձեռս այլոց տեսանէ։

Առակ ցայցանք։

Որ յետս ունի այս աշխարհի՝ թէ պէտ մեռանի, բայց՝ բացաչօք դժոխն տեսանէ։

Ողբոյ աղտնաւորէ աստղն։

Ինչ սպանեցան ներ հողոյ եղաւ.
և կահքն նր՝ իսպառ չնչացաւ։
Այն պարթեւակն՝ որ կայ սիրտ եր կրէ.
հողացեալէ ոսկրն և անհետացեալ։
Տես զգործ հոյկոյ՝ մեր քաղաքէ տէրն.
պայծառ քան զարփին՝ մինչ ցնորդիս կայ։
Վաչացեր ոմ հայ հաւոյդ սարասէ.
յառաջ քան զձայն՝ փողոյն թէ մեռաւ։

՚Նա

Առակ նապաստակի ։

Նապաստակն փախչէր 'ի դաշտի անկանելով և ելանելով ըշտապմամբ , հարցին զնմանէ պատճառ փախչելոյն՝ ասէ ցնա լուայ զի 'ի դաշտս ըմբռնեն զուղտս , այնմ յերկուղէ խոյս տամ , ասացին ո՛վ անմիտ՝ ոչ նմանես ուղտու , և ոչ նա հաւասարէ քեզ , առ որս պատասխանեաց՝ լռել , և ասէ՝ եթէ չարիքն նախանձու ըմբռնէ զիս ասելով թէ այս ևս ուղտէ՝ յայնժամ ո՞վ է որ հոգայ վ՟ իմ , սուածէ ասեն հասարակաց՝ մինչև դեղն 'ի հեռուստ է հաս՝ օձահարն փութով մեռաւ ։

Առակս ցուցանէ ։

Պարտէ մարդոյ 'ի չարէն միշտ փախչել , մինչև անցցէ այն ։

Առակ անհամաձայնութեան ։

Արք չորս , այսինքն՝ արաբացի , պարսկացի , թորգոմացի , և ուռումեցի , գտին նոքա դրամ մի 'ի ճանապարհի՝ սակս անուեղեակ

բար

բարբառոյ միմեանց՝ խորհեցան 'ի միտս իւր-
աքանչիւրոք առանց ողկոյզ, ոմն մնար ասէր
այլ ոմն ուզում, ոմն ասթուղբ և միւսն անգուռ.
սոյն անհամեմատ բանից՝ խռովեցան հոգով
հարկանէին ընդ միմեանս խստագին բանիւ,
պատահեցաւ այլ ոմն տեղեակ բարբառոյ
նոցա՝ գնեաց զխաղողն ողկոյզ, և ետ առա-
ջի նոցա. արար խաղաղութիւն և գնաց:

Առակս ցուցանէ:

Թէ ոչ գիտես այլոց բարբառս՝ խորհուրդ
սրտիդ առ այլ ոք տար. կամ թէ լռեա՛յ քո
հեզութեամբ՝ լեր ընդ աշխարհս խաղաղարար:

Առն փուչերոյ:

Նժդեհ որ ունէր ընդ իւր սակաւ դրամս՝
և չոգաւ 'ի ճանապարհ առ այլ աշխարհ,
յորժամ մերկացաւ օրն 'ի զարդու և զզե-
ցաւ սուգ, մխորեալ ողորմելին կորոյս զու-
ղէն և չունէր ինչ ուտելոյ, նքտեալ անկաւ
յերկիր՝ լալ ողոնոտ. ջն նոյն գլին զնա և

զոր

զարծաթն եղեալ առաջի՝ և մինչև մեռեալ.
և մատամբ գրեալ էր ՚ի յերկիրն այսպէս. ՚ի
պահանջել ժամու հարկին՝ չզղջամ եփեալ
լաւ, քան թէ զոսկի պարգեալ.

Առակ ցուցանէ.

Պարտէ բարի արանց ժողովել զայն՝ զոր կե
ցուցանէ.

Որ ժողովեր անբան զէր ծարթ.
զի մի անկցիս ՚ի մահու կորթ.

Առակ վեց.

Առիւծու ումն զակեր զ դլխաւոր դողոյն, ա
որ ցասուցեալ հրամայեաց առնուլ զ հան-
դէրձս տաղաչափին և վարել արտաքս, և
յանժամ շունք փողոցացն արձակեցան ՚ի
վերայ նորայ, և ՚ի յերկնուցն կամէր քարէ
վարել զ շունսն, և զի քարն ոչ բաժանիւր
՚ի յերկրէ, սակս սառուցեալ ցրտոյն, ապա
հնացեալ ասէ՝ որք տեղւոյս զքարինս կապեն՝
և շունքն արձակեն, և լուծեալ զ բանս զո

ղա

զպայետն և հաճեցաւ, կոչեաց զնա և ասէ՝ զինչ կամիս պարգեւս տաց քեզ, ասէ իմաստունն, զիս կամիմ թէ կարողես շնորհել, զի երկնչէր 'ի սպանմանէ ։

Առակս ցուցանէ ։

Այն որ չարէ՝ և միշտ առ   նէ .
գործել զ բարի՝ յոյժ տըկա   րէ ։

Առակ աստղաբաշխին ։

Ոմն աստղաբաշխ ելեալ 'ի գործատեղէ 'ի սենեկէ իւր, ետես օտարական այր մի ընդեալ ընդ կնոջն իւրում, յանժամ խռովեցաւ յոյժ՝ և հոյհոյեր զայրն, ձայն աղաղակին լուաւ իմաստուն ծերունի մի, և դիմեաց զպատճառ աղաղակին, անդտանէր ըզ ճարտար աստղաբաշխն և ասէր, ով անմիտ ով կայ յանկիւնս տան քո ոչ գիտես, յերկրէ յերկինս զդիրս աստեղեաց քննեալ որոնես ։

Առակս ցուցանէ ։

Նախ

Նախ զինքենէ՝ պարտէ գի տել·
ապա զայլոցն՝ նկա տել·

Առակ նենգաւորի դրացւոյ·

Տուն մի վաճառէին, և կամէր գնել փարիսեցի ոմն, և ՚ի քննել զօրպիսութիւն տանն՝ եկն երբայեցի մի որ էր դրացի տանն, և ասէ ցգնողն՝ զայն զոր կամիս գնել յինէն հարց՝ ես պատմեցից թէ՝ ո՞չ անթերի է գեղեցկութբ, և անսխալ հարմարութբ․ յայնժամ երդուաւ գնողն թէ՝ յաւիտեան ոչ առից զտունն զայն, ընդ որում դրացիես դու·

Առակս ցուցանէ·

Որ դրացիս զդող ունի, չէ պարտ բնակել ընդ նմա քանզի յոյժ տաղտկացուցիչ է ոգ մարմինն զ հոգին․

Առակ Գայլոյ և Ոչխարի·

Գայլն ըմբռնեաց զոչխար մի՝ և կամէր պա-

տանել զնա, այլ մի եւեթ զայն՝ և 'ի բաց
վարեաց զգայլն, և տարաւ զոչխարն 'ի տուն
իւր և զկնի սակաւ աւուրց առեալ զսուր
և կամէր զենուլ զնա, խօսեցաւ ոչխարն
ընդ առն և ասէ՝ 'ի բերանոյ գայլոյն զեր-
ծուցեր. և 'ի վախճանի գայլ իմ դու եղեր։

Առակս ցուցանէ.

Թէ փրկեսցես՝ զոք բանիւ քո.
մի փքանար՝ դու մը տօք.
Այլ խնամեամբ՝ փրկէ լոյդ.
մի խօսխօղեր՝ զնա լեզու օձ.

Առակ շան նկուղի.

Ի յարձակել շանն 'ի վերայ կովի միոյ առ-ի
խածատել զնա աղաչէր կովն և ասէր առ
իւծես և տէր համայն որսոց՝ Թէ և ունիս
ժամանակ 'ի ձեռս մի նեղեր զիս, այլ երթ
'ի դաշտս զի ընկերք քո յորսան զ ցուլս և
այլ անասուն ընդէր դու զիս որսաս։

Ա

Առակս ցուցանէ ։

Առածէ հնոց՝ ագին իշոյ որպէս զ ծաղիկ պատուի 'ի ժամու հարկի և չէ խոտելի ։

Այս օրինակ՝ զ կուրին բան ·
Զ շունն կոչէր՝ զպատուած այր քայն ։

Առակ Բոլչի ։

Առաջինսկ ումն գողացաւ զօձն թովչի , առ այս յոյժ ուրախ եղև թովիչն՝ 'ի գերծանելն 'ի յայնմ վտանգէ , և առատաչակն անկաւ 'ի գուբ տառապանաց , յաւուր միում եռես թովիչն զգողն և խայտառակ ասէր , օրհնեալ է այրն այն՝ որ գողացաւ զօձն իմ , և զերծոյց զիս 'ի չարաչար մահուանէ ։

Առակս ցուցանէ ։

Զգողանալ այլոց զոր ինչ և իցէ՝ է երբեմն զօձ թունաւոր ։

Ախտագահեր՝ այլոց է բաց ·
այդ զգողն՝ զօձն թով չաց ։

Առակ Ծողայի ։

Բազէն ապստամբեցաւ արքայէ անկաւ գիւղ մի և 'ի տունս շինական պառաւի միոյ, որ ընդունեաց զնա և կացեաց յանկիւն տանն յորում բնակէր՝ թարց հոգալոյ զպիտոյից նորա զոր պարտնէր՝ և 'ի խիստ նեղութէ փետուրսն թափ եղև և ճանկն մաշեցան՝ որ յոյժ տգեղացաւ յաւուր միում պատահեցաւ արքայն 'ի գիւղն, և բազայն տեսեալ զնա անկաւ առ ոտս տեառն իւրոյ՝ և խնդրէր զթողութի՝ գթացեալ արքայն ողջագուրեաց զնա, և ետ տանել 'ի պալատն իւր, և պատսպարեաց մինչև ցնորափետուր զարդարիլն.

Առակս ցուցանէ.

Մի բարձանայր՝ ով զբա պայն.
ապստամբիր՝ արքայէ տան.
Զի մի՝ անկցիս կարթ պառաւ ին.
ով բազայն՝ փախստա կան.

Առակ մարդոյ գայլոյ [illegible].

Այր ոմն ըմբռնեաց զմատակ գայլ մի, և խորհէր թէ, կաթամբ նորին կերակրելոց է մանկունքն իւր ՚ի նեղութեան, ապա ետես զդրացի իւր և ասէ՝ ով դու ուր տանիս զգազանդ զայտ, առ որ պատասխանեաց զի մանկտս մանկանայ արարից զկաթանէն սորա, քանզի ձմեռէ աճուրքս՝ ասէ ցնա ով անմիտ, այտ այլոցն զրկէ ուտելոյ, զի արդ բաշխէ քեզ կերակուր ։

Առակի ցուցմունք ։

Ագահէ գայլ՝ մի խնամիր ցիս ։
սնուցեալ տուն՝ քոյ ոմն մաքի ։
Նման նմայ՝ գոյ բազում մարդ ։
քեզ որսասցէ՝ զմահու կարթ ։

Առակ գինւոյ հարկաւորաց ։

Այր մի ՚ի ճանապարհորդութեան քաղցեալ և եգիտ քսակ մի լի, և ցնծացաւ յոյժ՝ կարծելով թէ՝ հատիկ էցէ ցորենոյ, յորժամ եբաց

ծրտոյ զայն՝ ետես զի մարգարիտ էր, է հար զերկիր աճառ կարդայր և ասէր, անարժանէ դիպող ժամու մարգարիտն քան թէ ըղձատու, ՚ի ժամ տապու առնուլ բերան՝ ան-

պիտանէ մնջուր զոսկի քան զխեցի.

Ո՛ի հակիր դու՝ ըղձոսկւոյն կոյս.
և մի առնել խապառ քեզ յոյս.
Ո՛ւ քեզ կանոն՝ այն մոլոր տալն.
զանգիրն ակունն՝ ոչ կոր ոյս.

Ոգոչ աղլոամ և հանձ.

Ոզլուէյան գնաց յորս և ետես հաւ մի սաոր ծառոյն՝ մինչ ՚ի զարմանէր, լուաւ ըղձայն մի մեծ կարծելով թէ մեծ քան զհաւն իցէ զայն, եթող զհաւն և արձակեցաւ յուսով և ետես զի թմբուկէր այն՝ ոչ եգիտ ինչ եթէ ոչ պատառ մի մորթ և փայտ չոր, կնծկնծալով վայ կարդայր և ասէր առող, զի թողի զփոքրն և հետևեցայ զմեծին,

և գտի ոչ ինչ.

Ոզգէն

Առակս ցուցանէ :

Ագահն զոր ոչ շատացան թռչունքն երկրի խուրեանց , և զինեցին առ միջ անուան հնդ-իկս , և տեսանէին ոչ ինչ , թէ ոչ մորթ և ոսկր չորացեալ , և զեղջե ասել :

Ձեզ բան՝ արայ սակաւ թող   ակ .
եթէ գտցես՝ փոքր քան ըզ   հաճ :
Այն նմանիլ՝ աղուխայն   այն .
զոր ինչ՝ եգիտ սորքա   ցաւ :

Առակ բազայի և հաւուն

Բազայն զտանտուն հաւն անգոսնէր և աղքա-տամբ կոչէր՝ ասելով թէ ցանկութե ինձ ոչ հնազանդիս դու , երբ կամի զքեզ ըմբռնել կղկղալով տանէ ՚ի տունս փախչիս մոռա-նալով զերախտիս պահպանութե նորին , ես զոլով վայրի , երբ արձակեն առ քորս և ըմբռնեալ մատուցանեմ զորսն տեառն իմոյ և-սակաւ ՚ի նմանէ տայ ինձ կերակուր , և թէ հեռացոյս ես երթամ յորժամ ձայնէ իս-կոյն դառնամ առ նա , ասէ ցնա հաւն եթէ

տեսանէիր բազմաց խորտակելն հրով սով ես
բազում հարս ՚ի գործելն՝ թէ ես տանէ ՚ի-
տուն փախչէիմ, այլ դու լեռնէ ՚ի լեռան փախ-
չէիր ։

Առակս ցուցանէ ։

Յաւն որ մարդս իւր անձին չլինի, ան-
կարէ գտանել զցաւ ընկերին իւր ։

Զընկեր քոյ՝ մի ճմլել զուր ։
զցաւ նորին՝ օրինակ առ ։
Զպարսաւանքդ խոկա լով ։
լեր վշտակից ապա թող տուր ։

Առակ կատուոյ եւ թռչնոյ ։

Կատուն առնէր զձնէն իւր բաւական աւ-
ձիկս՝ մինչ զհուր որովայնին խամրել բաւ-
էր՝ կորոյս զինքն ՚ի անտոյ ապահովութեն՝ և
որսաց զաղաւնին դրացուն՝ և մինչ դեռ
զգլուխ աղաւնոյն ՚ի բերանն էր, զտէր նորին
եհար զկատուն և սատակեցաւ, հանին ըզ-
մորթն և լցին յարդով և ընդ որմոյ կախ-

եց

եցին, եւ 'ի անցանելն ճանապարհի տէր կա-
տուին ետես եւ ծանեաւ զ իւր կատուն,
անարգելով ասէր սակաւուն չերեր համա-
տարիմ վ՟ն բազմին սատակեցար ։

Առակս ցուցանէ ։

Եթէ ոչ շատանաս քոյդ սակաւ թօշակին, մնասանիս անարգանօք, եւ կախիս առ որմանն դժոխոյ ո՟պ կատուն այն ։

Առակ վիշապ օձի եւ առն ։

Աւձն եւ վիշապն կռուէին պատերազմեցաւ՝ աւձն՝ եւ աղաղակէր, լուաւ այր մի եւ էհաս. փրկեաց զաւձն 'ի վտանգէ եւ խնամօք պահէր ընդ իւր աւձն՝ ետես զընկեր առն իւր ատէր զնա եւ ասէր՝ թող զայդ ատար 'ի բնութիւնսէ, այս չէ մարդ՝ եթէ կամիս ըզ մարդ սիրեա զի համասեռ է մեր, բամբասեցաւ խրատիչն յառնէ՝ եթող եւ գնաց Աւձասէրն նեղեաց եւ ճանճէք. ել եւ էջ առնելն 'ի վերայ նորա՝ տեսեալ աւձոյն զայն

ըստ

ըստ գիտութեն իւրոյ կամեցաւ երախտահատոյց լինել , առեալ քար մի մեծ և ընկեց զերեսովն բարերարին իւրոյ , և իսկոյն մեռաւ ողորմելին և առիւծն ուրախէր վարելն ճանճաց ։

Առակս ցուցանէ ։

Որ զհամասեռ իւր զրկէ ողորմութենէ օտարասէր լինելով , քարամբ սատանայի մեռանելոց՝ ոչ այլն առջասէր ։

Առակ վասն ծերունւոյ ։

Այր մի ժողովեաց զոսկերս մեռելոց՝ և տարաւ մօտ հրաշագործի միոյ , և յոյժ թախանձանօք խնդրէր յարուցանել զմեռեալսն , առ որ հիացեալ ծերունին ասէր ով յիմար զքոյսն թողեր և այլոցն խնդրես՝ որ պարտէր նախ քեզ և ապա քոյայնոցն ողորմիլ թող զոցայ զի տէր ունին նոքա ։

Առակս ցուցանէ ։

Սեղծիս բարերարի որ ողորմիլ զիւրայնոցն

թո

թողու, և 'ի ցոյց մարդկան դոյլոցն օգ-նէ՝ որոյ փոխարէն այդպիսին առնելոցէ ըստ չափուն.

Առակ Ծերոյն.

Հարցին ցոմն ծեր իմաստուն թէ ուստի հասեր այդ ծայր իմաստութե՛, առ որ պա-տասխանեաց զոր ինչ ոչ գիտէի հարցի 'ի-նմանէ որ գիտէր՝ և որ հարցանէ, հարցա-նողն չէ վնասելոց բայց 'ի շահելն.

Առակ Վիրաւորի.

Վիրաւոր ոմն ծածկեալ ունէր զվէրն՝ ե-հարց ցնա բարեկամն իւր, զի արդ կաս, վիրաւորն տրտմեալ 'ի միտս և ասէ, բա-րեկամ իմ զի արդն հարցանէ՝ և ոչ 'ի վէ-րաց տեղին.

Ներբողաբանութիւն.

Սպեղանի՞ պիտոյէ վէրաց. և ինչ հարցուած

թէ

Թէ զի՛ արդ կաս ։

Առակ խաղաղարար առճայն ։

Թագաւոր մի ՚ի ձեմարանս յորսոց խորովէր զորս՝ պիտոյացուն սակաւ աղ, հրամայեաց ցհարազատ ծառայն իւր՝ երթալ և բերել սակաւ աղ, և մինչ երթայր ծառայն կոչեաց զնա Թագաւորն և ասէ՝ գին տացես զաղին և ոչ ձրի բերցես, ասէ ծառայն՝ որ այս սակաւ իրէ, զինչ պիտոյէ գին և կամ անկարգութիւն չէ համարելի, առ որ պատասխանեաց մեծամեծ անկարգութիւն հին ՚ի փոքու է ըսկսեալ, յաջորդողք սակաւ առ սակաւ բարդելով ։ Առածէ հասարակաց թէ Թագաւորն ՚ի յայգւոյն՝ ՚ի բոլոր ծառոցն մի պտուղ քերիցէ, ծառայքն նորա զծառսն արմատովն խլեցեն ։

Առակս ցուցանէ ։

Որ փոքուն անիրաւէ՝ բազմաց անիրաւութեան պատճառէ ։

Առակ տասնեւակէ ։

Ոմն աշխատաւոր հասուցանէր մարդկանց, յաճախ միում է հար քարիւ զգլուխ խեղճուկ մարդոյ միոյ, և մարդն այն լուռ և եթ առեալ զքարն ընդ իւր և գնաց ։ և այլում ժամու անցանէր ընդ այն ճանապարհ այրն ետես զհարկանողն իւր 'ի գուբս եծանեաւ զնա, քարն զոր ընդ իւր ունէր էարկ 'ի վերայ գլխոյ առն, և այրն 'ի ներքուստ է հարց ովէր որ է հար զիս, ասէ մեր կն այս այն քարնէ որով հարեր զիս, ասէ ցնա նեղիչն մինչև ցայժմ ուրէիր, առ որ պատասխանեաց 'ի ըշտապէն երկնչէի՝ այժմ որ 'ի գուբն տեսի զքեզ՝ բարի համարեցի քոյդ ցքեզ մատուցանել ։

Առակս ցուցանէ ։

Իմաստութիւն այնէ որ անառակն տեսցէ անսանց եկյանձն առնու խստութիւն նորայ, և ըսպասեսցէ զպտուղն 'ի ժամու պահանջման ոչ զխելացի մէրկն այն ։

Թա

[illegible]

Թագաւոր մի անկաւ 'ի յախտ անբուժելի, և բժիշկքն հրամայեցին զհնարս փարատման նորա զլեղին մարդոյ, յայնժամ ծառայքն գտին պատանի մի որ Թագաւորն հաճոյացոյց զծնողս մանկանն բազում պարգևօք ։ Եւ դատաւորք տեղւոյն ևս իրաւարար՝ ասէր արիւն միոյ հպատակի հեղուլ արժանէ վասն կենաց Թագաւորին ։ ապա հրամայեցաւ զլխատել զ տղայն, յառաջ մատուցեալ դահճին կատարել զհրամանն՝ յայնժամ պատանին զաչս 'ի վեր համբարձեալ արտասուօք և ծիծաղեցաւ, էհարց զնա Թագաւորն ով մանուկ այս փորձութեանդ ուստիէր այդ ծիծաղ, առ որ պատասխանեաց խնամք ծնողութեան բարձաւ յինէն յաղագս ընչասիրութեան, և դատաւորդն անիրաւեաց, և արքայդ սիրոյ անձինդ մահ մատնես զիս ։ աստ օգնութիւն ինձ ոչ գտանի վասն որոյ ծիծաղեմ, ապա սորջացեալ արքայն շնորհեաց

եաց նմա զկեանս , և ողջացաւ արքայն աւուր յայնմիկ ։

Առակս ցուցանէ ։

Որ արդարադատն է , արդարութիւնն զնա փրկէ ։

Առակ գիւղի ։

Ի գիւղէ պատմեն թէ յաղքատաց միայն գնէր սակաւ գնով , և տայր զընչաւէտս և հարկիւ մեծ գինս պահանջէր , (այսինքն թահր) ոմն բարեբարոյ անցանէր . ընդ այն ասէ ցանիրաւն՝ օձես յորում և հասանես խածանես , կամ ով դու զի որում սեղոյ նստիս աւերես , զօրութեամբ յաղթող երևիս ասպետացս բայց զայտ անիրաւութեամբ յայս ոչ յաղթես . մի զրկեր բնակիչս երկրի զի բողոք զրկելոցն 'ի յերկինս ելանէ ։ անիրաւ զրկողն 'ի խորատոյն խոժոռեալ , ոչ լռեաց և ոչ ինչ համարեաց , մինչ աւեն 'ի գիշերի 'ի խոհանոցէն անկաւ հուր զամբարեալ միայ֊

ան

տն համայն տամբն այրեաց , այնպէս որ ըզ փափկութեանցն 'ի վերայ գաղափարի նստոյց՝ ապա բարեբարոյն ընդ այն անցանէր լուաւ անիրաւէն հեծեծմամբ որ ասէր թէ , ոչ գիտեմ հուրս այս ուստի անկաւ 'ի տուն իմ , որ լուաւ զխրատչէն՝ 'ի ցաւոց սրտից յայնցանէ որոց զրկեցերն :

Առակս ցուցանէ :

Զրկողութիւն զհուր կիզէ 'ի ներփակեալ տանի , ըստ ժամու հրդեհէ զտունն զանձողին անիրաւութի որ քան լիցէ :

Առակ ծառայի և թագաւորի :

Թագաւոր ընդ ծառայի իւրում էին 'ի նաւի , և ծառայն բնաւ նաւօք ուղևորութեան ոչէր ըմպեալ վս որոյ յոյժ երկնչէր 'ի ծովոյ և դողալով արտասուէր ան յանդորր յայնժամ մխիթարական բանիւ ջանայր սրտապնդել տէրն իւր բայց ոչ անսայր նմա ծառայն , այլ առաւել ևս խռովէր և լայր՝

մինչ արքայն բառնայր զմխիթարութիւն ՚ի-
սրտէ, անդ կայր իմաստուն ոմն ասէ ցար-
քայն՝ եթէ տաս ինձ հրաման առնելոցեմ
զծառայդ անդորր, թոյլ ետ արքայն և ծա-
ռայն էարկ ՚ի ծով, մինչև մերձ էր ՚ի մահ։
և ապա հանեին ՚ի ծովէ և եդին ՚ի նաւ,
և ծառայն ՚ի երկիւղէ մահուան բարեգոյն
համարէր լինել լուռ ՚ի նաւու քան թէ ՚ի-
ծովու մեռեալ; և հիացեալ արքայն վասն հն-
արագիտութեան առն, առ որ պատասխանեաց թէ
զճաշակ մահու ոչ գիտէր վասն որոյ ՚ի հան-
գստեանն ոչ գտանէր։

Առակ ցուցանէ։

Մինչ զմահուն երկիւղ մարդ ոչ տեսանէ,
զցաւն սրտի ոչ մտածէ։

Առակ ծառայից։

Այր մի հրաժարեալ նստէր ՚ի գիւղի ՚ի մէջ
ընդ որ անցանել թագաւորին տեղոյն, ոչ եց
ոյց զհպատակութիւն և խոնարհութիւն ըստ

սո

սովորութեան՝ առ որ խոտորեալ արքային ասէ՝ այս ազգ նման անասնոցեն և զգուշութի բնաւ ոչ ունեն, ոյր մ̃ն առաւ խաղացեալ եպարքոսի արքային և ասէ՝ ո՛վ մերն՝ ո՛չ խոնարհես առ արքայն ՚ի կանոնի հպատակաց, առ որ պատասխանեաց մերկն և ասէ, ասա ցարքայն լաւէ հաց գարեուտել և ՚ի վ̃ր հողս նստել, քան զսուր ոսկւոյ ընդ մէջածել և արքայի ծառայել:

Առակս ցուցանէ:

Ներէ վաստակս ձեռօք՝ քան ծառայել արքայի սրովք:

Առակ առիւծոյ և խոզի:

Առիւծն ծերացաւ և ոչ կարէր որսալ զկերակուր, հիւանդացաւ սուտ, և եմուտ ՚ի-յայր մի՝ և առաքեաց զպատգամս թէ հիւանդեմ, յայնժամ սկսան այլ գազանք գալ ՚ի տեսութի նորա՝ և որ մտանէր այրն այն՝ այլ ոչ ելանէր, ապա եկն խոզն և ետես զի բազում հետս կայր մտելոց և զառնալն ոչ

երև

երեւ իւր , խոզն երկեաւ յոյժ 'ի մտանել անդ՝ յայնժամ ինձն ասէ ցնա մուտ 'ի տեսութեն արքային , առ որ պատասխանեաց տեսանեմ ես ոտք մատեալք այդր այլ ոչ է դարձեալ , ես ոչ մտանեմ՝ փախեաւ խոզն եղերծաւ 'ի մահուանէ ։

Առակս ցուցանէ ։

Սարգն այնէ՝ որ 'ի մահուանէ ընկերին զինքն զգուշանայ և պակաս չերևիլ քան զանասուն և խոզ ։

Առակ առիւծու և էշու ։

Առիւծն հիւանդացաւ դեղ ասացին նմա աչանց և սիրտ իշոյն , գնաց աղուէսն բերել զէշն մի զի ասէր զեղբայրն իմ և զերէ , յորժամ ետես իշոյն և ասէ՝ երանի է քեզ զի գտի առաջ եղբայր քոյ , և ցանկատեսանել քեզ , նա թագաւորէ և դու ընդ նմա թագաւորես , հաւատաց էշն և գնաց՝ յորժամ մերձեցաւ առ առիւծն դրկեաց և կամէր համբուրել , առիւծն կալաւ զնա և-

կա

կամէր խնդրել փախեալ էին, էհաս վաղվաղակի աղուէսն զհետ նորա և ասէ ուր փախչիս եղբայր, առ որ պատասխանեաց 'ի-համբուրելն իմ առիւծոյն սաստիկ ցաւեցոյց զիս, ասէ աղուէսն այն սաստիկ սիրոյնէ՝ ապա եթէ նա զքեզ համբուրեսցէ ուրախ լինիս, 'ի բանէն խաբեցայ էին, զարծաւ առ առիւծն և նա կալաւ զէջն և սատակեցոյց, ապա աղուէսն փութացեալ զաղտնի եհեր զսիրտ և զականջ իշուն, և վազելով գնաց առ բժիշկն և ասէ, զորմանք մեծէ զի ոչ գոյայ իշուն՝ ոչ զականջ և ոչ զսիրտ:

Առակի ցուցանէ:

Մարդ յորժամ յիմարանայ ոք անբան, անկանի 'ի ձեռս ոսոխին սատանայի, վասն զի այնպիսին ոչ սիրտ ետ, և ոչ զականջ լսելոյ զբանն կենաց:

Առակ Լուսնոյ և Լերան:

Մի

Ժողովեցան թռչունք 'ի մի վայր և ասեն,
որոյ ձայնն զօրաւոր է, զնա արասցուք մեզ
թագաւոր՝ զի կոչեսցէ զմեզ 'ի պատերազմ
բարձրագոյն կռունկն և գոչեաց, ապա· հա-
սին և օձքն զնա թագաւոր, զայ էն ե-
ասէ ով թէ զիս 'ի տեղի նոր հանէք, և ոտ-
եցս տեղի չինէք որ վերանամ, յայնժամ ըն
եղցէք թէ ում ձայնն է զօրաւոր.

Առակս ցուցանէ.

Ոմանք զոր ըստ հաճոյից կամաց իւրեանց
կամին առնել, չէ պարտ թոյլ տալ՝ ոչ ցան
կութիւնէր այն իշխան.

Առակ Միայնակեցի.

Միայնակեաց մի անկաւ 'ի մոլութեն յաղթ-
մանէ չարին, աւուր միում 'ի գիշերի գն-
այր 'ի մոլութիւն իւր, շուն տեղոյն զամ-
բռնեաց 'ի վերայ նորա և վարեաց՝ մինչև
ցխուց իւր՝ գիշատելով և բազում վէրս հա
սոյց, միայնակեացն յապշեալ հազիւ եմուտ
'ի

՚ի խուց իւր զղջացեալ արտասուօք և ասէր, ած իմ մի հայիր ՚ի բազում անօրէնութիւնս որ այս չափ ժամանակ ոչ երկնչէի ՚ի քէն և տանջանաց դժոխոց, այսօր ՚ի գամբառ շանէն երկեայ որ ոչ կարացի գործել զչարութիւն իմ.

Առակս ցուցանէ.

Բազում մարդիկք յահէ դժոխոյն՝ ապրին ՚ի մեղաց, որպէս միայնակեացն այն ՚ի ահէ շանն.

Առակ աղքատ հովուերոյ.

Փիլիսոփայ ումն հարկանէր զաղքատ մի ապերախտ, և նայ համբերէր մեծաւ ժուժկալութբ, ասեն ցնա ոմն իմաստուն՝ ընդէր հարկանես որ ունի զհամբերութիւն մեծ, առ որ պատասխանեաց և ասէ այս համբերութիւնս բնական սովորութէ սմա, եթէ իցէր ազատ ոչ համբերէր բնաւ.

Առակս ցուցանէ.

Ար

Որ ունիցի՝ զազրատու թի·
երջանիկէ՝ թէ համբե րէ։
Ապա թէ ոչ՝ ի՞ մաշու թի·
և ով չէ՞ նա անբա նէ։

Առակ Թագաւորի, և աղքատի։

Թագաւոր ումն գթացեալ ետ աղքատի ուր-ուք դրամս քանի, և նա ընկալեալ մեծաւ խոնարհութեամբ, և ապա գովեցին նախարարք զխոնարհութիւն աղքատին, ասէ Թագաւորն այդպիսի խոնարհութիւն աղքատաց վայելէ և ոչ զմս որէ սովորական և ասէ։

Խոնարհութիւնէ՝ երկտես ան·
և դէմս ունի՝ փոխատես ան։
Որ մեծատունն՝ փայլեց եալ·
և առ աղքատն՝ անշքաց եալ։

Առակ Անապարծի·

Անապարծ մի ունէր պատուաւ մորթի ճար-պոյ, որ նովաւ միշտ օծանէր բեղ և շր-թունք

թեւնք իւր , պարծելով 'ի մէջ համբակաց առնելով՝ այսօր այս նիշ եւ այն նիշ կերակրօք շատացայ , եւ մինչ այն մնոտի պարծանս փքացեալ եւ բեղքն ոլորելով՝ եկն վարելով փոքրիկ պատանի իւր 'ի մէջ ամբոխին լալով պատմեաց առ սնապարծ հայր իւր եւ ասէ՝ այն ճարպոյ մորթն զոր օծանէիր նովաւ բեղք եւ շրթունս քո՝ յափշտակեաց կատուն տարաւ , բանիւն նորին եղեւ խայտառակ սնապարծն ։

Առակ ցուցանէ ։

Պատարկափոր եւ մեծբան արանց՝ որոց բանք նոցին ճարպով երեւին՝ եւ գործովք դատին ։

Առակ չաղաղէ եւ գունոյ նորին ։

Չաղաղն անկաւ 'ի մէջ թակուկի ներկոյ եւ գունաւորեցաւ՝ եւ ել արտաքս ասէր , ահա սիրամարգ յաղթենի իմ ես , տեսին զնա այլ չաղաղք եւ ասեն՝ ձայնիւդ ընտանես՝ եւ գունովդ խոտոտանակ ։

Մնա՛յ ցուցանել ։

Արդեօք իմաստութիւն զարդարել բարեօքն թէ հարստութիւն, ով փառաւոր և մեծաց միջն թագաւոր և պայծառ հարստութիւն և խա-ւարիւ՝ և միւսն աղքատ և պայծառ իմ-աստութիւն ։

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ս. Ամենափրկիչ Վանք
Նոր Ջուղա

Պատճառացն պղերգման յաջորդ տրամադրութեան։

Որք միանգամ իմաստութիւն և պայծառութեան ազգի զհետ եղեն՝ զնախնեացն գիտութեանց և իմաստութեանց վայելչութիւն բանից կարօտացան ըղձիւ, զնոյնս տեսանեմք և լսեմք 'ի մէջ գիտութեան փայլեալ և լուսաւորեալ ազգաց մեծին եւրոպիոյ։ Քանզի թէպէտ նորագիւտս առաւելեն ըստ ամի քան զնախնիս իւրեանց, սակայն միշտ փափագմամբ կարօտանան նոցին բանից. մինչ զի որոք հատորս և շարս նոցին բանից գտանեն՝ իսկոյն 'ի լոյս ընծայեն խրախուսելով թէ և զայս հատորս յայս ինչ հեղինակէ գտաք, թէպէտ որքան փոքր եւս իցէ, քանզի մասն ոչէ տարբեր 'ի բոլորէն, և զնոյն թանկանձութիւն և փայլունութիւն ունի որպէս բոլորն։ Արդ՝ եթէ 'ի նոյն այսպէս, ապա որքան 'ի մեզ յամր վերջացելոցս 'ի իմաստից և գիտութեանց. մանաւանդ յամենայն զարգու և 'ի-

շն

ընտրչաց հոգւոյն սրբոյ, որով նախնի ըն-
հարքն մեր ըստ սրբութեան անձանց և մաք-
րութեան հոգւոց լցեալք նախատեսութեամբ՝ պատ-
րաստեցին մեզ անքոյթ շաւիղ՝ և թողին
ցուպ կուրաց՝ գէթ որով կարիցեմք ընթա-
նալ, յորոց մի էր և մեծ վարդապետն հայոց
Վահրամ, րաբունն մականուանեալ, ատե-
նադպիր մեծի Արքային հայոց Լևոնի, որ-
ոյ խնդրանօք արար զփոքրիկ տետրակս վէ-
պասանութեան տաղաչափական արհեստին,
սկսեալ 'ի թագաւորութեանց Ռուբենեանց մինչ
ցսպառումն նորա իսպառ, համառօտ ոճիւ:
Որ զսոյն տետրակ գտեալ 'ի գրեանս հան-
գուցեալ Սրբազնորդին մերոյ Յակոբ Վար-
դապետին: որոյ սկզբանն երկու կամ երեք
թուղթ պակասէր, թէպէտ բազմօք ջանա-
ցաք զի այլուստ գտեալ լրացուսցուք, բայց
չեղև հնար, վասն փութացեալ զայսքանս որ
գտանիւր տպեցուցաք կից պատճառ անու-
անեալ տետրակիս մերոյ, յերկիւղէ զի մի և

զայս

զայս իսպառ կորնչիցէր , մինչ յապագայն , մեք կամ այժմ եթէ գոցուք , զի յիշատակ մեծի առն մի պակասեսցի 'ի մէնջ : և ակն ունիմք զի անբասիրս զմեզ արասցեն վերծանողք , քանզի միտք մեր այսպէս տնօրինեաց, ըստ այնմ թէ բարւոք է ինչ քան զոչինչն : Այլ և զկնի վերջասահմանական տետրակիս տպեղոցեմք զհին և պիտանի բանս ինչ զոր ընկալայք 'ի Սրբազան Եպիսկոպոս Ծայրագոյն Վարդապետէ քրտնաջան Նուիրակէ Սբ Աթոռոյն մերոյ Ամենափրկչի 'ի մշտնջենական յիշատակ նորին իսկ :

Գիտեմ ստուգիւ զի Յարգելի ազգ Հայոց Նոր Ջուղայեցիք որք բնակեալ էք 'ի Հնդիկս, ասելոցէք թէ այսքան ժամանակ ընդ վայր աշխատեցար և բան իմն մխիթարական չետուր տպել , գոնեա զճաշակեցէք գիրքն զարարեալն երանելւոյն Յովհաննու տիեզերալոյս վարդապետի Նոր Ջուղայեցւոյ , զի կալով մնայցէր զանգին գանձն այն 'ի մշտն-

ջե

ընձակման ի շառաւիղ նորուն, և 'ի պարծանս մեր. առ այդ խրախոյս տամ ձեզ սիրելեացդ զի աջողութեն Տն և օգնականութեն բարե-խան և աղաւաւէր Ս.գնոհայկնի ուրումն յազգէ հայոց, զկնի սակաւուց տեսանելոցէք և զայս տենչալի փափակ սրտից ձերոց և մեր 'ի լը-րումն եկեալ, յայնժամ և մեք ընդ ձեզ հա-մաձայնեալ տացուք գոհութի և փառս Տն Այ, որ խուրով քաղցր դթութեն տնօրինէ և յաջողէ զամ բարի և աղաւաշահ ցանկութիս մեր, և շնորհակալութիս ոչ սակաւս պատ-ճառողի գործոյն լրման:

Այլ վս անհամութեն թարգմանութես խնդրեմ ներող լինէք զի նկատիւր գոլ պատճառ, նո րածին իւր և ոչ քաղցրութի բանին ձերումն նուաստագոյնեղ:

Ծառայ

Տէր Յարութէն Հաւամնեան Հերողեցի:

Պատմութիւն Տոպղունին Մեծամեծի Կէս ։

Յորժամ էառ մեծ թագաւորն քրիստոնէից 'ի կոստանդնու Պօլիս բացեալ մեծ եկեղեցւոյս զ սրբոյն սոֆիայ և մեծ խրախճանօք դնէր նոյն քաղաքն զ պատկերսն և զ նախշաւորսն որ եկեղեցւոյն, և խնդրէր զ փրկչական սրբութիւն և նոքա զոր ունէին ցուցին, և ապա չերբեալ զ մեծ պատմութիւնս և էր դրեալ այսպէս ։ Պատմուճանն Տէրունին որ փորանկեալ էր ամենեւին, և զար դեան նախորդն տարեալ 'ի սիկիլիայ կղզին և է անդ մինչև ցայսօր ։ Պարեգօտն և զաւատաւայն և զանկար պատմուճանն Տէրկարու թագաւորին մոթէոս Մետարանչի տարեալ 'ի յորաբիայ միաբաց կղզին և կայ անդ մինչև ցայսօր ։ զԱրղամեթն կարմիր՝ և զերկու մասն 'ի պսակին փշոց որ Մարկոս տարեալէ 'ի վենետիկ քաղաքն ։ Զերկնաբեր նափորն և զ մին բեւեռն և զ քաքցանն և զ փորձանակն որ ոչ կայր ընդ այլ կտաւս

այլ

այլ ուրոյն ծովեալ 'ի մի կողմն, տարեալ զայն երկիրն Նաւէեայց, որ այժմ ասի Համշէն մեծ մօտ 'ի Ճենէթ և Տրապիզոն քաղաքն. եղին նք Նաւաքեալքն 'ի բարձրադիւտակ լեռինն և-ամուր և մեծ շուրջէ ընդածած դըր ոչըք կարէ ելանել անդ ելանելն, և կայ անդ մինչև ցայ-սօր ։ Իսկ զերդ դաստառակն Տն որ կայտեալ 'ի խաչ ունէր ուր ընթացու ոչ ոք կարաց համանել 'ի նմա զի որ մերձենայր հրով այր էր յաճախեալ Լուսաւորչին տարաւ 'ի յող-աս կղզին, և կայ անդ մինչև ցայսօր ։ Լծամօր պատմութիւնն և ծիրանին 'ի յոր-մնիական կղզին կայ ։ Խանձարուրն 'ի Հռոմ կայ․ մազաբեր հանդերձն տղայութեն 'ի-սրկելեայ կղզոյն աասկան քաղաքն կայ․ Սէ սեղան վերնատանն և ընթրեացն և այլ սպասքն 'ի կոստանդնու պօլիսէ ձրաձրեալ բերեան և նա ձեռացն 'ի նոյն տեղոջէ ։ Զարման Սեթուն պաստառ խնկոցն 'ի յա-րակաս կղզոյն նոր կատխոյ քաղաքն կայ

Տայ

Հայրական տուեալ գիրն մըն. Պետրոս տա-
րեալ յաքիլեայ կղզին 'ի յարլոց քաղաքն կայ
Սարեամբ ներկեալ մի գեղարդն և պատկ
փրկչին Յովսէփ Արեմաթացումբ Սըրն և-
չէր իւղոյն աղնուականի, Սամոր պատկերն
մի Սուաքեալն Թադէոս տարեալ է 'ի մեծն
Հայք, զայս գիտասջիք այսէ նշան մի գե-
ղարդին և այսու օրինակս ճանաչեմք զոր
ոչ խաբէն զմեզ նենգաւոր Ազգն յունաց:
Գումբէթաձև 'ի վերայ քարչեալ գլուխ նո̃
որ նիզակի սուր առ հասարակ և երկնային
հրեշտակաց ձևեալ նման խաչին փորեալ,
և զփորեալ հատուած անդրէն, երկու կող-
մանէ յերեսաց մի խաչին բևեռեալ և բև-
եռմամբ չորս, որ Տր̃ 'ի խաչին և խնծոր-
աթոռ խաչն Աղէսանդրեան, և երկոտասան
կողմն օրինակ մի Առաքելոցն, և վայր կողմ
փորնիզակին չորս մատին չափով բայց ոչ
այլ ինչ քանդակեալ, այլ ամենևին անարատ
և հաւասար այսէ նշան մի գեղարդին տէ-
րա

րամբր պատկերն՝ ՚ի հոգւոց վանքնէ, և չէր խուղոյն երկիրն տարօնու վանքն եղեգնի, ՚ի ճանաչել սրբեմոնթացու այն ՚ի առ բերա-գիւղն որ թատղէսակ մբ Մշակեւլոյ անտա-ամէնէ և պատկ փորցն իւր վէմն կայ ուր նահատակեցաւ մբն ՚ի պարեւանդ պահառեն և ուր օրհնաբեցաւ ան օրհնական մրցութիւ հռոմ գրէ և հայ թարգմանէ ՚ի հայս որում էր թիւն հայոց 176 ին և վենի վաոք

հանխոնաներ

ամէն ։

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ս. Ամենափրկիչ Վանք
Նոր Ջուղա

Յաւելուած Նշխարաց ։

Ի 1655 յամի Տն, և 104 յայտնեցան նշ-
խարք սրբ Գրիգորի 'ի հին Ջուղայ՝ զի 'ի
ժամանակս շինարարասայ՝ 'ի դատարկանալ ջու-
ղայոյ՝ 'ի շրջակայ տեղեաց մարդիկ եկեալ
կործանեին ։ Աւհրամ յանուն այլազգին մտ-
եալ վերին կալթան կոչեցեալ յառաջ եկե-
ղեցին՝ և 'ի մերձ Սրբոյ Խորանին եգիտ
անօթ մի խեցեղէն և 'ի միջի տուփ փայտ-
եայ, յորում էր նշխարս ոսկերաց մեծ և-
փոքր 'ի բանալն զտուփն՝ է առ զանուշա-
հոտութիւն մեծ ։ Եւ որս էր և գիր մագաղաթի ։
Զոր առեալ տարաւ 'ի տուն իւր՝ գիտելով
թէ հայոց պատուելի էր նա՝ Յայն յօրէ անտի
եկն հարուած առնն և մեռան որդիքն և-
անասունքն, և բազմանեցան խնչքն, ևանկաւ
'ի յետին աղքատութիւն ։ Զոր գիտացեալ 'ի-
նշխարաց անտի լեալ, տարաւ 'ի կոյտս քա-
ղանց եդ, և 'ի դառնալն մեծազգյն թշուա-

ռու

տուժէ պատասխանեալ՝ շարաշամբ գեղն վանգ նախավկային լեալ՝ որոյ Առաջնորդ էր Համձոն Եպիսկոպոսն տարաւ և ետ զնա տուեալ ինչս այլազգւոյն հաճեցոյց, և երբ և զտուփն եբաց, բուրեաց հոտ զմայլեցուցիչ և լցաւ Վանքն անուշահոտութեամբ։ Ապա Եպիսկոպոսն առեալ զմասգաղութն ետես, յորում էր այս։ Այսէ Մասն նշխարաց սրբոյն Յովհաննու Կարապետին, զոր Գրիգոր Լուսաւորիչն եբեր ՚ի հայս և եդ ՚ի քաղաքն խրամ, իսկ ՚ի յաւերման խրամ քաղաքին 4021 թուին հայոց բերին ՚ի-

Ջուղա։

Եւ Եպիսկոպոսն զօշանակով հանեալ ՚ի տուփոյ անտի զմեծ նշխարն՝ եդ յայլ տուփ, և պահեր զգուշութբ յանկասկած վայրի։ Եւ մինչ այս լուր եհաս ՚ի Նոր Ջուղայ, ազդեցին խօճայ Նազարին, և նա զօրաւոր արս յղեաց աղաչանօք և սպառնալեօք խնդրել, և նա այսինքն Եպիսկոպոսն՝ ետ զմա-

աց

ածեալ մանր նշխարս , որք 'ի տուփն ։ Եւ-
խօճայ Նազարն առեալ պահեաց զայն 'ի Ե-
ջուղայ ։

Նանկէր յայնմ 'ի նոյն վանս նախավկայ-
ին ջուղայեցի Յակոբ վարդապետն որ հա-
րենի ընչիւքն 'ի հիմանց շինեաց զնոյն
վանս և զեկեղեցի նր̃ և 'ի լրանալն՝ Համ-
ռոն Աղեքսկրապոսն արծաթի օսկեզօծ տա-
պանաւն՝ շինեալ եդ 'ի նմայ զնշխարս սբյ
Սարապետին , և գրեաց 'ի վերայ պահարան-
ին՝ որ ինչ անցք անցեալ էին ը̃ այն , և-
զետեղեաց զայն 'ի գանձս նշխարաց և սպա-
սուց այնր եկեղեցւոյ ։

Տաղ Հարութեան ։

Լամբարս շար. ան համեմատ. լուսով լցեալ լեառն վարագայ. և Սիոն լուսոյ երկոտասան. անց կառուցեալ, լեառն վարագայ, զոր և Թօտիկ Սբ ճգնաւորն եղև տեսեալ լեառն վարագայ ։ և յովելեայ, աշակերտին. մատամբ ցուցեալ. լեառն վարագայ. երանի. երանի տացուք տեսողաց, կրկին երանի երանի տացուք տեսողաց, եկայք եկեսցուք 'ի լեառն այն մեք՝ երկրպագցուք տեղւոյն այնորիկ քանզի նայէ տեղի հրաշագան փրկչի մերոյ զորէց կայարան ։ Ընտանօր մեծ խաչին խորհուրդ, կայր ծածկեցեալ լեառն վարագայ, քանզի նշան ամէն էր ամփոփեալ. լեառն վարագայ, ձեռամբ Սբյ կուսին Հռիփսիմէ կոչեցեալ, լեառն վարագայ, զոր 'ի վերջին ժամանակին եղև յայտնեալ լեառն վարագայ ։

Զարմանահրաշ անճառելի լոյս ցուլեալ

լեառն վարագայ, ՚ի գաղջեայ երկոտասան ժամս կացեալ լեառն վարագայ, զորմէն երեք ամենեցուն եղև տեսեալ լեառն վարագայ՝ լուսով նորին զաշխարհս ամէն լուսաւորեալ լեառն վարագայ ։

Սքանչելեացն հօրն Աստուծոյ իջման տեղի, լեառն վարագայ, կառք և աթոռ փրկչին մերոյ Տ(եառ)ն Յ(իսուս)ի լեառն վարագայ, հարթ հաւասար մեր միածնի Էջմիածնի, լեառն վարագայ, որ ըստ տեսլեան լուսաւորչին Սրբ. Գրիգորի լեառն վարագայ, երանի երանի տացուք տեսողաց ։

Բանիւ ժողովք հաւատացեալք ամենեքեան, լեառն վարագայ, զձեզ աղաչեմ հարք և եղբարք իմ պատուական լեառն վարագայ յոր ժամ երթայք օրհնեալ տեղին այն հրաշագան լեառն վարագայ խղճուկ Ղազարս անարժանի առնէք յիշման լեառն վարագայ, երանի երանի տացուք տեսողացն ; կրկին երանի երանի ։

Զըլփնի այսու տըգեղոյց եալ·
գեղեցկագոյն բանքըն ճառ եալ։
Որպէս յարուեստսն այսուես եալ·
զոր ներկարողքն են համձար եալ։
Որք 'ի գունոցն զսեաւն առ եալ·
և ընդ ոսկւոյն շարաղըծ եալ։
Ու թէ ընտիր բզնա ռեա եալ·
կամ հաւաստր ոսկւոյն եզ եալ։
Նա և նք մաքուր ոսկին փայլ եալ·
լեցի նովաւ հրատարակ եալ։
Յորմէ ոսկին նէ աղտեղէ եալ·
այլ առաւել պայծառացուց եալ։
Նոյնպէս և մեր բանս եպեր եալ·
զգեղեցկագոյն բանքըն յարդե եալ։
Որովք այսու վըստահոյց եալ·
յառաջնկայս համարձակ եալ։
Յուսով իմ յոյն ապաստան եալ·
որ ամենից բանսէ շնորհ եալ։
Նշ աստապէս իմաստ տու եալ·
և ոչ ընդմի ոք նախատ եալ։

Որէ

Որ է յանձինս երիս տես եալ.
՚ի մի բնութեն հաւասար եալ։
Հայր և որդի մեզ ծանուց եալ.
և ս̃բ հոգի խոստովան եալ։
Միութեն միաւոր եալ.
միութեն երկրպագ եալ։
Յորմէ էակքս գոյաց եալ.
և ՚ի նմանէ նախախնամ եալ։
Մարդ՝ ՚ի յանուն նորա սկրս եալ.
եղեց ըղբանս և աւարտ եալ։
Մ̃ծնին հօրու որդւոյ ծըն եալ.
և ՚ի հօրէ հոգւոյն բըղխ եալ։
Փոքր ինչ յառաջ անդրըն աս եալ.
՚ի նախնական գրուցացն առ եալ։
Համառօտիւք զնոյն գըր եալ.
մինչև ՚ի մերըս ժաման եալ։
Որք հաւատով լուսաւոր եալ.
և մաքրագոյն օրէնս առ եալ։
Քրիստոնէից ազգըն կոչ եալ.
և ո̃յ վիճակ եղ եալ։

՚Նոքա յօրէնսն անօրէն եալ.
և չար գործովք աղտեղեաց եալ:
Որոց մեղաց չափըն լըց եալ.
և բարկութիւն տալըն շարժ եալ:
Յանապատէն յառաջ եկ եալ.
յարաբիոյ հուրըն վառ եալ:
Եւ նոր մահմուտըն կոչեց եալ.
և կորըստեան որդի եղ եալ:
Մոլորութեն օրէնս եդ եալ.
և զբազումս յինքն ձգ եալ:
Զէն և սուսեր յանձին բարձ եալ.
և աշխարհաց բազմաց տիր եալ:
Թէպէտ չարին վախճան առ եալ.
այլ չարութիւն արձանաց եալ.
Զի զհայր որդի փոխանորդ եալ.
և զչարութիւն աճեցուց եալ:
Ապա յոլով ամաց անց եալ.
՚ի հիւսիսոյ եղեն շարժ եալ:
Ազգն որ կոչմամբ թուրք անուան եալ.
՚ի քսան և չորս ցեղ որոշ եալ:

Զի

Զիշխանութիւն տաճկաց առ եալ.
Թէպէտ յաղանդ նոցին դարձ եալ:
Ըզ թագաւորս երկրի բարձ եալ.
և կայսերաց յաղթող գըտ եալ:
Պատերազմաւ զերկիր լըց եալ.
և զընտանեացն. 'ի նմա վան եալ:
Մարմնով զհոգիսըն վտանգ եալ.
զրս ընդ ձեռամբ էին կանգն եալ:
'Ի բաբելոն եղեն հաս եալ.
և տէրութիւն անդ հաստատ եալ:
'Ի յարևելըս ժաման եալ.
ուր հայկազեանց սեռըն բնակ եալ:
Եւ ըզնոսին անդ չարչար եալ.
ծանըր լըծովըն զոր եդ եալ:
Որք 'ի չարեացըն ձանձրաց եալ.
և նեղութեանց ոչ հանդուրժ եալ:
'Ի յարևմուտըս կոյս դիմ եալ.
և 'ի հիւսիս փախուստ առ եալ:
Ըզ հայրենին աշխարհ լք եալ.
և 'ի յօտարըս պանդխտ եալ:

Նոյ

Նայ և հայոց արքայն օծ եալ.
այն որ գաղիկնէ կոչեց եալ։
Յայնքան չարիսըն նայեց եալ.
և զհանդերձեալըն նըկատ եալ։
՚Ի բոլոր աշխարհն որոց տէր եալ.
՚ի հռոմոց կայսրըն տու եալ։
Նա փոխարէն ինքեան առ եալ.
զկեսարիայն զհըռչակ եալ։
Այլ և բազում տեղեաց տէր եալ.
կապադօկեա մասինըն եղ եալ։
Յորում հայոց ազգի բնակ եալ.
՚ի մէջ յունաց պանդըխտաց եալ։
Սակայն նախանձն արմատաց եալ.
որ յերկուսին ազգըն տընկ եալ։
Այն վերըստին առօգաց եալ.
և խռովութիւն մեծ յարուց եալ։
Վանզէ մարկոս ումըն կոչ եալ.
մետրապօլիտ անդըրէն կաց եալ։
Շուն մի ինքեանէր մերձ կաց եալ։
Նըմին անուն արմէն ձայն եալ։

Զոր

Զոր արքային գագկայ լու եալ.
զմետրապօլիտն 'ի ճաշ կոչ եալ:
Զայնեալ զանուն շանն ընտիր եալ.
իսկ յայսմանէ նա երկուց եալ:
Ըզ շունն սըլով անուամբ կոչ եալ.
որոց և շունն անկուր եղ եալ:
Յորժամ արմէն անուն ձայն եալ.
կնութով առ նա շունըն դիմ եալ:
Զոր երկոսեանն արքայն առ եալ.
և 'ի միում քըրձի ած եալ:
Եւ հարուածովք այնքան տանջ եալ.
մինչ երկոքեանըն սատակ եալ:
Եւ զայս պատճառ յունացն առ եալ.
ըղ հայկազունսըն հալած եալ:
Որք և զարքայն գագիկ կալ եալ.
պանտալեհոնքն և ըսպան եալ:
Ուստի իշխանքն նուաստաց եալ.
և զօրականքն արհամար հ եալ:
Ըզ տէրութիւն իւրեանց լք եալ.
և յամենայն տեղիս ցրու եալ:

Յորոց իշխան ումըն պատու եալ.
արեան սուու զազկայ եղ եալ:
Ռուբէն անուն վերաձայն եալ.
զկոզիտուած ամրոց կալ եալ:
Յորժամ զ զանգկայ մանրընլու եալ.
իւրով զօրմիւքըն յարուց եալ:
Նա՛ 'ի տօրոս լեառըն եղ եալ.
'ի փուխզիւյ կողմանսն իջ եալ:
Պխմեալ 'ի գեղ մի կոչեց եալ.
կոռոմօզօլօ և անդ բնակ եալ:
Յորում լերին էին եկ եալ.
յազգէն Հայոց և անդ կաց եալ:
Զամենեսեան զնոսա կոչ եալ.
մեծըն ռուբէն և յինքն յար եալ:
Որով քեղե յոյժ զօրաց եալ.
և զլեռնային կողմանն առ եալ:
Զազգըն յունաց անտի մերժ եալ.
և ըզ տեղիս նոցա առ եալ:
Բարեպաշտօն կենօք կեց եալ.
և առ Քս̄ փոխադարձ եալ:

Զէշ

Զի ընտանութիւն նորին կաղ եաղ.
լուր հոյազատ որդւոյն ծըն եաղ:
Եհ՛ կաստանդինին էր անուան՝ եաղ.
մեծախորհուրդ և քաջ եղ եաղ:
Հըռչմլաճոր դղեկին տէր եաղ.
այնմ որ վահկայնէ կոչեց եաղ:
Յորում և տունն ինքեան եղ եաղ.
և տէրութիւն անդ հաստատ եաղ:
Արխաւար սա մարտուցե եաղ.
և զտեղիս բազումս առ եաղ:
Զազգըն՝ յունաց ՚ի տուրման եաղ.
ևըզ նոցին զօրսըն պարտ եաղ:
Նաև ֆռանգաց ազգէն պատու եաղ.
որ ՚ի ծովու յայս կոյս տէր եաղ:
Որոց եղև նիզակակից եաղ.
ընդ դէմ թուրքին պատերազմ եաղ:
Ում կոմսութեան պատիւ շնորհ եաղ.
գումն և մարգիզ վերաձայն եաղ:
Եհ՛ դըքսչութեան անուն տար եաղ.
յայն կոյս ծովու և հըռչակ եաղ:

Սէր բարեաց գործովք լըց եալ։
և հաւատով պայծառաց եալ։
Յամենեսեան մարդասէր եալ։
և աշխարհի լինող եղ եալ։
Եւ մինչ նովաւ էին ծաղկ եալ։
որոց տիրէրն և զըհարձաց եալ։
Յաւուր միում նըշան եղ եալ։
որ և ըզ մահ մեծին ցուց եալ։
Իւր առաջի սկուտեղն եղ եալ։
որ յարծաթոյէր նա կազմ եալ։
Յանկարծակի եղև թռուց եալ․
և ՚ի յանկիւն տանըն գնաց եալ։
Ի մէջ այլոց եօթանց մըտ եալ․
՚ի սկուտեղաց և անդ ծածկ եալ։
Զոր իմաստնոցըն զայս մեկն եալ․
ըզ նա ընդ հարսն ասեն թաղ եալ։
Իսկ ՚ի քն̃ նա հանգուց եալ․
և ընդ ռուբենի հօրն իւր եղ եալ։
Նշէն ՚ի նը̃ ուխտն թաղ եալ․
որ կատարածնէ յորջորջ եալ։

Իսկ

Իսկ կոստանդեան եղեն մնաց եալ.
երկու որդիք յուրմէ ծն եալ:
Միոյն Թորոս վերաձայն եալ.
և երկրորդին լևոն կոչ եալ:
Արդ՝ անդրանիկն իշխանաց եալ.
և ըդ տեղի հօր ընկալ եալ:
Իմաստութե՟ առաւել եալ.
և քաջութե՟ փառաւոր եալ:
Իսկոյն զվրէժ արեան խնդր եալ,
զմեծին զգագկայ որ էր սպան եալ:
Զմանդալէր որդիս կալ եալ.
զկնդռասկօփ բերդըն քակ եալ:
Ըզ բազմութի՟ զանձուցն առ եալ.
և ըդ նոսին մանկացուց եալ:
Զածածնին պատկեր գըտ եալ.
և ընդ ինքեան 'ի հայս բեր եալ:
Այսու և ևս զօրաց եալ.
զազգըն յունաց յաղթահար եալ:
Որով բազում տեղեաց տէր եալ.
զանարգաբան յինքըն գրաւ եալ:

Յորում զտաճարըն մեծ շէն եալ.
զօրավորաց անուամբ պատու եալ:
Ընդ ըզ պատկեր կուսին եդ եալ.
որպէս յարձաննէ փորագր եալ:
Սըրխաքար իշխանաց եալ.
և յամենայն ազգաց սիր եալ:
Որք զկէլէկեա անուն թող եալ.
և թորոսի երկիր կոչ եալ:
Բոլոր սըրտիւ զաստուած սիր եալ.
և զպաշտօնեայս նորա պատու եալ:
Եկեղեցիս բազում շէն եալ.
և վանորեայս յոյժ հըռչակ եալ:
Յորոց դըրադարկնէ մակադը եալ.
և մաշկեւոր անուն ձայն եալ:
Եւ այլ բազումք որ հաստատ եալ.
և պարգևօք փարթամաց եալ:
Նա այսպէսի կենօք կաց եալ.
և առ քրիստոս վերափոխ եալ:
Ի նք ուխտին դամբարան եալ.
որէ դրադարկ անուն ձայն եալ:

Սորա որդին միէր Թոռ եալ·
որում կոստանդին անուն եդ եալ։
Զոր ամբարիշտք ոմանք կալ եալ·
և մահացու դեղով բարձ եալ։
Իսկ Թորոսի եղբայրն էլ եալ·
այն որ լևոննէր անուան եալ։
Զիշխանութիւն եղբօրն առ եալ·
և նըմանող նորին եղ եալ։
Սարմեստիոյ եղև տէր եալ.
և ՚ի տարսոն մեծըն հաս եալ։
Որոյ անունըն համբաւ եալ·
ընդ որ բըռնծըն սքանչաց եալ։
Աղաչանօք ըդ նա կոչ եալ·
և ՚ի մարտի գործ հրաւիր եալ։
Որք միաբան յաղթողն էկ եալ·
դքսըն առաջի մարտըն եալ։
Իսկ լևոնի յանձին կալ եալ·
ընդ այլազգիսըն մարտուց եալ։
Զամրոց նոցին յափըշտակ եալ·
և ընդ նոսին ՚ի սուր մաշ եալ։

Ընդ

Ընդ որ եղեն յոյժ զարմաց եալ·
արեւակսան ազգըն տես եալ։
Իսկ այլ ազգքըն զարհուր եալ·
Նորաժղամհակ զնայ ձայն եալ։
Սյլ նա փառօք մեծաւ դարձ եալ·
և յիւր աշխարհն եկեալ հաս եալ։
Յորում չորրորդ որդիս ծըն եալ·
ան համեմատ մարդկան գըտ եալ։
Նախ ըզ Թորոս մեծըն կոչ եալ·
և զստեփանէն պսակադր եալ։
Սպազմէհն առսջաց եալ·
և ըզ ռուբէնն ըզ հետ եղ եալ։
Որդ հռոմոց կայսր կաց եալ·
փերփեռուժէնըն մնկադր եալ։
Ըզլևոնի գործըն լըու եալ·
և բարկութք մեծաւ լըց եալ։
Իսկոյն բազում զօրօք շարժ եալ·
'ի կէլէկեա եկեալ մըտ եալ։
Եւ ըզլևոնըն քաջ կալ եալ·
բազում զօրօք շըրջապատ եալ։

Բան

Քանզի ՚ի դղեակս ոչ ամրաց եալ։
այլ ՚ի լերինս օթագայ եալ։
Ուստի արագեղև կալ եալ։
և կապանօք ՚ի կայսրած եալ։
Ոմանք ընդ կայսր ասեն երդու եալ։
և խաբանօք գլխոն բեր եալ։
Այլ և զերկու որդին կալ եալ։
և ընդ իւրեանց հօրըն կապ եալ։
՚Ի կոստանդնուպօլիս տար եալ։
և ՚ի բանտի անդ արգել եալ։
Սակայն մեհն ոչ պատահ եալ։
և ստեփանն անդ ո՛չ դիպ եալ։
Յորժամ և հայր իւրեանց գեր եալ։
քանզի ուռ հայ էին գնաց եալ։
Արկոմս երկրի պանդխտաց եալ։
զի էր քեռի իւրեանց եղ եալ։
Ազկելէկետայ կայսրն առ եալ։
և ընդ հայոց զօրսըն սպառ եալ։
Յիւրոց զօրեացն ասուէն թող եալ։
և ինքն անդրէն յետըս դարձ եալ։

Նայց

Բայց լեռնի 'ի բանդ մրտ եալ.
երկու որդովքն և տառապ [եալ:
Այցելութե՛ ակըն կալ եալ.
յայն որ յերկինս յերկնից նստ եալ:
Որոց խընամքըն յուզեց եալ.
'ի գթութե՛ զկայսր շարժ եալ:
Մինչ զի լեռն մեծաւ պատու եալ.
և միշտ որդւովքն առ ինքն ած եալ:
Ի պաղատանն ճաշ կոչ եալ.
և 'ի զբօսանս որսոց տար եալ:
Գեղեցկապէս զգեստաւոր եալ.
և յերիվարըս հեծուց եալ:
Որ և յաւուր միում մըտ եալ.
'ի բաղանիսըն լողաց եալ:
Եւ ըզլեռն անդէն կոչ եալ.
իւրովք որդւովքն և մեծար եալ:
Յորում ռուբէնն ասաց եալ.
և հրաշալի գործըս ցուց եալ:
Զի՛ սրբքայն սպասաւոր եալ.
և մեծարել զնա կամեց [եալ:

Տայ զտուացան մի ջրրով լեց եաղ·
և ամրագոյն սնտչէն պլնդ եաղ։
Զայն քաջապէս 'ի վերաւ եաղ·
և առաջի կայսերն եդ եաղ։
Ընդ որ տեղսօղքն զարմաց եաղ·
և նոր սամոս ըղնայ կոչ եաղ։
Սակայն զօրսցըն մախաց եաղ·
և զայրացմամբ մեծաւ լըց եաղ։
Յուսկըն կայսերըն մատուց եաղ·
և զը ռուբէն ամբաստան եաղ։
Հնարիւք ըղնա կուրացուց եաղ·
և 'ի կենացըն նըշանչ եաղ։
Իսկ Թորոսի միայնաց եաղ·
ընդ հօր խուրում պանդխտաց եաղ։
Եւ 'ի բանտին երազ տես եաղ·
զոր և փութով հօրըն պատմ եաղ։
Տեսի յանուրջս ասէ եկ եաղ·
այր մի ասեն փառազարդ եաղ։
Ինձ նըկանակ հացի տըւ եաղ·
յորոյ վերայ ձուկներ եդ եաղ։

Իբրև

Իբրեւ կայի ես հեռաց եալ.
Եւ 'ի յառնէլն զտուեալն առ եալ:
Դու հայր տեսեալ զայն եւ հայց եալ.
սակայն յերացն ոչ կերակր եալ:
Հայրն 'ի յորդւոյն զայս բան լու եալ.
Եւ 'ի նմնէ լուսաւոր եալ:
Խընդմտութե սանաս զոչ եալ.
Եւ աւետեօք ողջագուր եալ:
Ցընծայ որդիտ բարգաւաճ եալ.
զի քոց նախնեացն եղեր զոյգ եալ:
Որ յետ չարեացըտ զոր կըր եալ.
երկեր բարեքըն քեզ պահ եալ:
Քանզի երկրին զոր մեք կալ եալ.
Եւ ընդ մերոցըն կորուս եալ:
Բոլորովին լցցիս տիր եալ.
զոր նըրկանակըն քեզ յայտն եալ:
Եւ ընդ ձըկանըն զոր տես եալ.
գըտցես ծովու իշխան եղ եալ:
Եւ քո 'ի յայս շընորհ հաս եալ.
Եւ խմբարեացն ո՛չ հաղորդ եալ:

Զեո՟ն անդէն գոյր վախճան եաւ·
և առ Ք՟ս վերակոչ եաւ։
Յայնժամ և կայսրն գըթաց եաւ·
և՚ի բանտէ զԹորոս հան եաւ։
Որ ՚ի պալատ անդըր կաց եաւ·
և ընդ զօրացըն զինուր եաւ։
Ընդ մեծաշուք այրն երև եաւ·
և յարքայէն շընորհ գըտ եաւ։
Ըզ կնի ամացն չհողով եաւ·
կայսըր զօրօք բազմօք շարժ եաւ։
՚Ի յօգնութի բըրընձին դէմ եաւ·
որ ՚ի տաճկացէր յոյժ նեղ եաւ։
Պերփեռուժէն արքայն եկ եաւ·
յանարգութեայ բանակաւ եաւ։
Անտի զբաղումն ոըսուաց եաւ·
յերրոյ դեղեալ նետէ խոց եաւ։
Նա ՚ի տեղւոջըն վախճան եաւ·
ըստ արժանոյն վճիռ առ եաւ։
Իսկոյն զօրացըն յետ դարձ եաւ·
և ըզ մարմինն ըզ հետ բարձ եաւ։

Ըզ

Ըզփորոտիսն անդէն թող եալ·
և՚ի վերա շինուած կազմ եալ·
Որ մինչև յայս օր անուան եալ·
է քաղըրդիկ տեղին կոչ եալ·
Բայց յունական զօրուն դարձ եալ·
և թորոսին անդէն կաց եալ·
Յորոյ յոլովքեն պատմագր եալ·
որոց և բանքըն բաժան եալ·
Վանդք ոմանցէ ասաց եալ·
առանձնակի զթորոսն եկ եալ·
Եւ անտիոք նաւով եկ եալ·
՚ի կիլիկեա անտի մըտ եալ·
Ըզստեփանէ անդէն գըտ եալ·
և միաբան հնարաւոր եալ·
Նախ զամրուտայն եղեն առ եալ·
ապա նովաւ այլոց տիր եալ·
Իսկ որ կայսեր ըզհետ եկ եալ·
ասեն զթորոսն և մընաց եալ·
Մինչև յունաց աշխարհըն լեալ·
Դըշխոյ կընոջ մի զնա սիր եալ·

Եւ

Եւ զանձ բազում նըմա տուր եաղ.
Զոր և Թորոս ըզհետ բեր եաղ.
Ի լեռնական կողմանսն եղ եաղ.
և քահանայ զոմըն գըտ եաղ.
Ում թաքնաբար զինքըն յայտն եաղ.
Թէ լեռնոյ որդի եղ եաղ.
Նոյ ցընծութեամբ յանձին առ եաղ.
Զթորոսի գործ հովուի եղ եաղ.
Իսկ 'ի հայոց որք մընաց եաղ.
և 'ի լեռինն անդ բընակ եաղ.
Ի յունական ազդէն նեղ եաղ.
Նախնի տերացն յոյժ ըզձաց եաղ.
Քահանայիցն նոցա պատմ եաղ.
և զցանկալին ինքեանց յայտն եաղ.
Որք և փութով միաբան եաղ.
և ըզ Թորոսն 'ի վեր առ եաղ.
Նախ վահկային եղև տէր եաղ.
Ապա նովաւ զայլս ընկալ եաղ.
Արդ՝ զինչ և է պատճառ եղ եաղ.
Կայսեր անօրէն եաղ.

Որ

Որ 'ի բանտէ անդի ել — եալ.
և հայրենեացըն տէր գըտ — եալ:
Զիշխանութ՟ի յունաց առ — եալ.
և ընդ նոցին զօրսըն վան — եալ:
Պեռփեռոռժէն կայսրըն մեռ — եալ.
և իւր որդին թագաւոր — եալ:
Այն մանուկըն կոչեց — եալ.
և բարեսէր յոյժ անուան — եալ:
Որ և խսկոյն զօր գումար — եալ.
և յօգնութ՟ի փռանկաց եկ — եալ:
Որք 'ի ծովու յայս կոյս եկ — եալ.
և 'ի տաճկաց էին նեղ — եալ:
'Ի կիլիկեա իբրև եկ — եալ.
և ընդ Թորոսի գործըն լու — եալ:
Որէր նա զյոյսըն չարչար — եալ.
և աշխարհին տիրապետ — եալ:
Արտմնութ՟ե բազմաւ լըց — եալ.
և զբոլանդակ զօրսըն յըղ — եալ:
Զի ընդ Թորոս ածցեն կապ — եալ.
որպէս և ինքըն էր յուսաց — եալ:

Այլ.

Նաւ Թորոսի դըղեակն եւ եալ.
որ բարձըր բերդնէ ասաց եալ:
Նժ՛ ընդ լերանց զկիրճսըն առ եալ:
հետևական զօրօք լըց եալ:
Յոր երբև զօրքն յունացն եկ եալ.
փաղփաղակի եղէն պարտ եայ:
Յորոց յոլով հերբանկալ եալ.
և առ Թորոսն ածեն կապ եալ:
Նա մանուելըն զայս լու եալ.
և տրտմութբ մեծաւ լըց եալ:
Որ և բազում գանձըս յըղ եալ.
և զ մեծամեծսն այնու գըն եալ:
Թորոս զբերեալ ոսկին առ եալ.
և հետևակ զօրուն բաշխ եալ:
Զոր սևաստոսքըն զայն տես եալ.
և առ նա բան զայս խօսեց եալ:
Եթէ ընդ էր այտ չափ տու եալ.
զոսկիդ յանարդ մարդիկ ցըրու եալ:
Որոց Թորոս պատասխան եալ.
անմիտ բանիցըն զոր լու եալ:

Թ․է

Թուէ զի ըզ քեզ դարձեալ կալ եալ·
ըզ սեւաստոսդ անցեն կապ եալ։
Որք առ արքայ գնացին զերծ եալ·
և զոր տեսինըն ծանուց եալ։
Կայսրն ընդ եղեալսըն զարմաց եալ·
'ի հաշտութին զԹորոս կոչ եալ։
Անտիոքոյ բըրինձըն եկ եալ·
և երկոցունց միջնորդ եղ եալ։
Նրա զայլ երկիրըն զոր կալ եալ·
ոսկի հոլով նըրմա շնորհ եալ։
Ի յանտիոք կայսրըն երթ եալ·
զմեծըն Թորոս ըզ հետ կոչ եալ։
Որ քաջութեն գործսըն ցուց եալ·
զամենեսեան հիացուց եալ։
Ի կիլիկեա եկին դարձ եալ·
և կայսր յերկիրն իւր յառաջ եալ։
Մինչ դեռ էին բանակ առ եալ·
յանարզաբայ դաշտին իջ եալ։
Ի գիշերին Թորոսն ել եալ·
և 'ի վահկան Թաքուն գնաց եալ։

Զի

Զի կամ արքայն չարինչ խորհ եալ·
և ոք նըմա զայն ծանուց եալ·
Եւ կամ թէ ինքըն զարհուր եալ·
զի մի լեցի ըղ հետ երթ եալ·
Եւ մանուկըն անդրէն դարձ եալ·
և անվըրդով թորոս կաց եալ·
Որ քաջապէս նա յարձակ եալ·
զանարգաբայ կըռկէն առ եալ·
Սամեստիայ մեծին տէր եալ·
և ըզ բազում աւանս առ եալ·
Իսկ ՚ի տարսոն դուքսըն կաց եալ·
այն զօր էր կայսր հաստատ եալ·
Եւ զօր բազում ՚ի նա տե եալ·
և պահապանս երկրիս եդ եալ·
Նա զ թորոսի զօրծաըն լու եալ·
և զյունաց զօրս ժողով եալ·
Նալ և զյօլնըն կոչեց եալ·
որ լամբրոնին էր տէր եղ եալ·
Զնաթանիլեանքըն ժողով եալ·
որ յասկուռռասէին տէր եալ·

Զի

Զի հայկազնեան իշխանքս էլ եալ.
յարուցելոց առ կայսր եկ եալ.
Եւ ընդ նորին լծով մտ եալ.
և ՚ի նմանէ պատիւ առ եալ.
Ուստի առ դուքսն էին եկ եալ.
և ընդ զօրուն միաբան եալ.
Զմամեստիայ ըմբռնապատ եալ.
յորում պարոն Թորոսնէր լեալ.
Որ և յոյժ աշխատան եալ.
սակաւ արամբք արտաքս ել եալ.
Եւ զբազմութիւն զօրացն յաղթ եալ.
զամենեսեան ձերբակալ եալ.
Զ յոյնսըն սըրոյ ճարակ տու եալ.
և ըզ հայոց զօրսն ազատ եալ.
Սակայն զօշինըն վաճառ եալ.
և բազմութիւն ոսկոյ առ եալ.
Յետոյ սիրով ընդ նա կաց եալ.
զդուստր իւր որդւոյ նորա տու եալ.
Ինքըն դարձեալ զօր ժողով եալ.
զերևելին տարսոն առ եալ.

’Ի սաւռիոյ գահըն հաս եալ.
և մինչև ծոցն եղեն կաց եալ։
Ըզկերըէկեա բոլոր առ եալ.
ծագէ ’ի ծագ տիրապետ եալ։
Եւ սահըրիոյ սկիզըն եղ եալ.
յորով տեղիս բուռըն արկ եալ։
Եւ մանուկըն զայս լու եալ.
և տրտմութեան մեծաւ լըց եալ։
Եւ ’ի չարըն անկարաց եալ.
զի էր զփորձըն մեծի առ եալ։
Նա յիկոնոյ սուլտանին յըղ եալ.
որ խալիֆայական էր անուան եալ։
Որում զանձըս բազում տու եալ.
զի ըզ Թորոս լեցի կալ եալ։
Եւ նա զերդումըն յիշեց եալ.
զոր ընդ պարոն Թորոսն եդ եալ։
Եւ զառաջին հըրաժար եալ.
լինէր կըրկին անգամ հարկ եալ։
Որ և բազում զօր ժողով եալ.
’ի կիլիկեան եղև հաս եալ։

Յանարգութեայ դաշտին լից եալ․
և զԹիլ ամրոցըն պաշար եալ։
Նոքա բարձրեալ ծած շուրջ եալ․
և ըզՆոսա պատու հաս եալ։
Ճանճ և պիծակ անդ առաք եալ․
և ժանտ ախտիւքըն չարչար եալ։
Նա և Թորոս ասպատակ եալ․
ըզ սուլթանին երկիր գեր եալ։
Նմ աւարաւ բազում դարձ եալ․
խլէճ ապաննայ պարգև յըղ եալ։
Ընդ որոյ գործըն զարհուր եալ․
և ՚ի ցաւոցըն վըտանգ եալ։
Նղեն ՚ի յետսըն նահանջ եալ․
և ՚ի խուրեանց աշխարհըն երթ եալ։
Նա և կրկին անգամ եկ եալ․
և ամօթով յետըս դարձ եալ։
Նոքա սուլթանն երդուեալ էր եալ․
և ընդ քաջին սիրով կաց եալ։
Որսա մարմնով յառաջաց եալ․
այլ և հոգւով յոյժ զօրաց եալ։

Որ

Զօրութեան առատ տուր եալ.
ըստ արեգական լուսոյ սփռ եալ.
Նորեաց գործովք բարգաւաճ եալ.
և հաւատով պայծառաց եալ.
Նջայլին գըրովք վարժ եալ.
և յիմաստից արուեստ մըտ եալ.
Նսեն հոգի սա ընկալ եալ.
մարգարէի հաւասար եալ.
Որով դժուար բանըս լուծ եալ.
որ գըտանի այժմս գըր եալ.
Յամենայնի փառաւորըն եալ.
և յայս հաճոյս կաց եալ.
Որովք սա նա եղև փոխ եալ.
և ՚ի դրադարկըն հանգուց եալ.
Բայց ստեփանէն նախ ասաց եալ.
որէր եղբայր մեծին եղ եալ.
Դի սեաւ լերինըն դաշար եալ.
և քաջութեն զայն ըմբռն եալ.
Գերմանիկոյ եղև տէր եալ.
և զորըս նա ըղջապատ եալ.

Սշ

Նզա յունաց ըզ Նա կալ եալ·
և յեռանդան կատսած յարկ եալ:
Յորում տեղւոջ վտղձան առ եալ·
և առ ած հոգին դարձ եալ:
Նորին մարմինն 'ի հող եդ եալ·
յարքա կաղին ուխտ անուան եալ:
Բայց սա երկու որդի թող եալ·
միոյն անուն ռուբէն կոչ եալ:
Եւ կըրսերոյն լևոն ձայն եալ·
այնու յետոյ թագաւոր եալ:
Սակայն թորոսն որ վտղձան եալ·
մատաղ որդի մի իւր թող եալ:
Զնա և զերկերս ապաստան եալ·
յայն որ պարոն և պայլ եդ եալ:
Որէր աներ նըմին եղ եալ·
անուն թումաս վերաձայն եալ:
Զորդի մեծին յինքըն կալ եալ·
նովաւ զերկերըն հոգաց եալ:
Նայլ որ մըլեհնէ կոչեց եալ·
զոր վերագոյն մեք յիշեց եալ:

Սա առ հալէպայ սուլթանն երթ   եալ.
զոյնքան աւուրս առ նա կեց   եալ:
Յորժամ զեղբարց մահըն լու   եալ.
՚ի սուլթանէն հեծել առ   եալ:
Եւ ՚ի հայոց երկիր մըտ   եալ.
որոց բազում չար հասուց   եալ:
Եւ զի տիրել ոչ կարաց   եալ.
ապա ՚ի հալապ յետըս դարձ   եալ:
Եւ այլ բազում զօր ժողով   եալ.
կըրկին անգամ եղեւ եկ   եալ:
Ոչ որ հայոց իշխանքն յըղ   եալ.
եւ զնայ սիրով զըրոն կոչեց   եալ:
Սակայն Թումասն փախուց   եալ.
եւ յանտիոք ուստի եկ   եալ:
Եւ զԹորոսի որդին առ   եալ.
ամբարըշտաց եւ ըսպան   եալ:
Նաւ չարասիրտ մըլեհն եղ   եալ.
եւ աղտեղի գործովք լըց   եալ:
Յիւրոց զօրացն եղեւ սպան   եալ.
եւ ՚ի մեծ քար ուխտն թաղ   եալ:

Բայց

Բայց ստեփանի որդիք սըն եալ.
առ բակուրան և զարգաց եալ:
Զորսև իշխանքըն և զօրքըն առ եալ.
և ըզ ռուբէն պարոն եղ եալ:
Սա բարեգործ իշխան եղ եալ.
առատութեբ զերկիր շէն եալ:
Որոյ անուն յառաջաց եալ.
և յամենից եղև պատու եալ:
Հռոմայեցւոցըն ըզ նա սէր եալ.
և ամուսին նըման տու եալ:
Յետոյ երկու դուստր ծըն եալ.
պարկեշտութեբ յոյժ զարդար եալ:
Զլամբրոն դըղեակըն պաշար եալ.
և նեղութիւն նոցա ած եալ:
Նոքա զբըրինձըն հրապուր եալ.
զի ռուբենայ լեցին զերծ եալ:
Սզա բըրինձն առնա յըզ եալ.
և խափկանօք ՚ի ճաշ կոչ եալ:
Որոյ կոչմանն ըզ հետ երթ եալ.
՚ի յանտերոք եղև բանդ եալ:

Յորինմըն 'ի յայն վըստահաց եալ։
Թէ զկէրլէկեաւ լեզւի կաւ եալ։
Նորին եղբայրըն քաջաց եալ։
լևոն և զօրքն արեաց եալ։
Զիշխանութիւնըն պինդ կալ եալ։
և զբամբըրօն յոյժ սըղ ար եալ։
Նմա երկիր և գանձ տու եալ։
և ըզ պարոն ռուբէն թաղ եալ։
Նա բարութի՛ բազում ցուց եալ։
եղև բազմաց հաչակեց եալ։
Այժ 'ի վաղճան կենաց հաս եալ։
Նախ կրօնաւոր եղև օրհն եալ։
Զլևոն բազում բանիւ խրատ եալ։
և 'ի յաթոռ նախնեաց եդ եալ։
Զիւր ըզ դըստերըն 'ի նա տու եալ։
և պատուիրան զայս աւանդ եալ։
Ոչ յորտաքուստ փեսայ առ եալ։
զի մի հայոց լեզւին տէր եալ։
Սա 'ի դըրազարկն եղև թաղ եալ։
յորժամ զմահու բաժակն արբ եալ։

Սա

Սակայն լեռնըն քաջաց եալ։
և իմաստութիւքն առաւել եալ։
Զիշխանութիւն ընդարձակ եալ։
և դաւ առաց բազմաց տէր եալ։
Նուրց փոքունց յառաջաց եալ։
իսմայելի ազգըն շարժ եալ։
Նա՛ ՚ի վերայ սորա եկ եալ։
այն որ ուրստուամբ էր անուամբ եալ։
Յորմէ լեռնն ոչ երկուց եալ։
՚ի բազմութեացն ո՛չ զարհուր եալ։
Նմա ՚ի յանձ ապաստամբ եալ։
որ ըզ սենեքերիմ վան եալ։
Սակաւ արամբք զդէմ էլ եալ։
և զբազմութէ յաղթահար եալ։
Քանզի ուրստուամնէր սատակ եալ։
՚ի գէորգեա սըրբոյ խոց եալ։
Հագարացւոց զօրքըն ցրու եալ։
հայոց ըզ հետ նոցին մըտ եալ։
Նեւաւար բազում ած եալ։
որով եղեն փարթամաց եալ։

Նյայս

'Ի յայսմանէ յոյժ զօրաց եալ.
մեծըն լեռն և քաջաց եալ։
Որ ըղ տաճիկսըն հալած եալ.
և զ թուրքաց ազգըն վան եալ։
Ոզ սուրերով աշխարհըն առ եալ.
քրիստոնէայ մեծըն հաս եալ։
Զառանկլէայ եղև կալ եալ.
և ընդ գանձուց փոխանակ եալ։
Զ կեսարիայ զօրօք պատ եալ.
և 'ի յառնուլըն մերձած եալ։
Ապա ոսկի բազում առ եալ.
և ընդ սուլթանն երդումն եղ եալ։
Ամրոց բազում դըղեակ շէն եալ.
և զ կիլիկիա շըրջապատ եալ։
Զականաւոր ուխտըն կազմ եալ.
որէ այներ անուն ձայն եալ։
Եւ զոր նախնեացն էր պարգև եալ.
վանորէիցըն զոր շէն եալ։
Սա յայնորիկ առաւել եալ.
և մեծապէս առատաց եալ։

Զի

Զի զգողին որ նախատ եալ·
և յետ մտեղեաց վան եալ։
Զնա 'ի մի վայր ժողով եալ·
բազմապատիկ բարեօք լըց եալ։
Իսկ այսպիսի անուն սուտ եալ·
և յամենից գովասան եալ։
Փուանգաց ումբրուրըն ծանուց եալ·
և յունաց կայսրըն զայս լու եալ։
Յածական խնամոցն յուզ եալ·
և երկոքեանըն թակ յըղ եալ։
Յայնժամ տայոցն բովանդակ եալ·
և 'ի թորոսն քաղաքն եկ եալ։
Կաթողիկոսն 'ի մէջ կաց եալ·
ըեկեղեցին անդ ժողով եալ։
Իսկ օրէնօք ըղնայ օծ եալ·
տան թորգոմայ թագաւոր եալ։
Յարքայական աթոռ նըստ եալ·
բայց 'ի բարիս յառաջաց եալ։
Զեկեղեցի բարձրացուց եալ·
և աշխարհի շինող եղ եալ։

Զան

Զանկեալ հայոց ազգսըն կանգն եալ·
և զ տէրութիւնըն նորոգ եալ։
Խաղաղութի զաշխարհ լըց եալ·
Իբրև զ դըրախտ պըտղաւէտ եալ։
Զ մեծն անտի ոչ յինքն գըտաւ եալ·
եղբօր դըստերըն իւրոյ տըւ եալ։
Այն որ զ ռուբէնն եղև ծըրն եալ·
որև բըրինձըն կոչեց եալ։
Զարտասուս գաւառն առ եալ։
և պաղըրու դըղեակին տէր եալ։
Իմաստութի հնարաւոր եալ·
և ըզ ըսմբրօն յինքըն կալ եալ։
Սուլթանըն մեծ զօր շարժ եալ·
որք այքուզնէրըն անուան եալ։
Ի յարքային վերայ եկ եալ·
զ կոպան դըղեակըն պաշար եալ։
Սակայն զօրացն արմըտաց եալ·
և յարքայի ոչ մընաց եալ։
Այլ յերևելն 'ի մարտ մըտ եալ·
և յայլ ազգեացըն պարտեց եալ։

Յո

Յոլովք 'ի սուր եղեն մաշեն եալ.
այլքըն կապոյշ գերիտար եալ:
Նստ 'ի ներհակք արխաց եալ.
և ըզ սըղար բերդէ պնդ եալ:
Նրքայն այսու ոչ տխրեց եալ.
և կամ վատթարս ինչ խորհեց եալ:
Նայլ ըզ մնացեալսըն ժողով եալ.
և 'ի գամիրս ապաստանէ եալ:
Ըզ սուլթանին տըխարհ գեր եալ.
և աւարաւ բազում դարձ եալ:
Զհամբաւ չարեացըն նա լու եալ.
և յիւր աշխարհն անդրէն երթ եալ:
Ընդ արքայի երդումն եդ եալ.
և ըզ գերեալսըն դարձուց եալ:
Յիշխանութե արքայն կաց եալ.
երկոտասան ամ աւարտ եալ:
Նր թագաւորըն հայոց օծ եալ.
զքսան և զերկու ամըն տէր եալ:
Արում վախճան կենացըն եկ եալ.
զիշխանութն առ ինքըն ժողով եալ:

Զատման իշխան մի պայլ եդ եալ·
զդուստր իւր 'ի նա յաւանդ տու եալ։
Ինքն 'ի քո փոխադարձ եալ·
և 'ի յակներ ուխտըն թող եալ։
Մասն ինչ 'ի սիս քաղաք բեր եալ·
և 'ի վերայ տաճար շէն եալ։
Այս ատամն եղև սպան եալ·
և կոստանդինին 'ի պայլ նստ եալ։
Որ արքայինէր ազգ եղ եալ·
զդուստր նորին առ ինքն առ եալ։
Զայն որ ժառանգէր մընաց եալ·
զապէլ անուն վերածայն եալ։
Որոյ իշխանքըն հնազանդ եալ·
երդմամբ պարոն ըզնա եդ եալ։
Այլ խռովութեն յերկիր անկ եալ·
քանզի ռուբէն բրինձըն եկ եալ·
Բազում իշխանս յինքըն հար եալ·
և տէրութեն ակըն կալ եալ։
Նախ զտարսոն եղև առ եալ·
և 'ի մեխս յառաջաց եալ։

Իսկ

Իսկ կոստանդին զօրօք էլ եալ·
և 'ի վերայ նորա դիմ եալ:
Նա 'ի տարսոն զբռամբ ած եալ·
զնա և զիշխանսն իւր հաւան եալ:
Զամենեսեան 'ի բանդ արկ եալ·
որք և անդրէն իսկ վախճան եալ:
Բայց կոստանդինըն զօրաց եալ·
զպարտութիւն ընպինդ կա եալ:
Զեկեղեցի բարձրացուց եալ·
և զպաշտօնեայս նոր պատու եալ:
Որ հայրապետ յայնժամ կաց եալ·
տէր յոհաննէս վերաձայն եալ:
Սա վեցերրորդէր համար եալ·
'ի ներսէսէ սոյ սկս եալ:
Զի երջանիկս այս յիշեց եալ·
յորմէ ըզբանըս մեք նիւթ եալ:
Իբրև վախճան սըմահաս եալ·
ըզ տր̃ գրիգորիս խան օծ եալ:
Այն որ տղայն մանկանում եալ·
և յաղթանդամէր հաստատ եալ:

Տէ

Տր̅ գրիգորիս ընդ սա փոխ եալ:
որ քարավէժ յետոյ եղ եալ:
Նա՛ տր̅ գրիգոր ընդ հետ Ներսամ եալ.
որաշխրատներ մինչ ձայն եալ:
Նա՛ յետ սորա մնհուանկաց եալ.
տէր յոհաննէս Նախայիշ եալ:
Ընդ որ արքայն լեոն վիճ եալ.
և զտր̅ դաւիթ փոխանորդ եալ:
Որ և զերկուս ամս հովիւ եալ.
և առ հովուեմբըն քաղ փոխ եալ:
Ընդ յոհաննէսն արքայ հալած եալ.
և 'ի յաղթութըն հաստատ եալ:
Նա՛ արքայի վախճան եկ եալ.
որ ընդ իշխանսըն գումար եալ:
Փոքր ինչ յետոյ և նա մեռ եալ.
տէր կոստանդին փոխանորդ եալ:
Ըզ կոստանդեա որդին առ եալ.
զայն որ հեթումն էր անուանեալ:
Ընդ զապէլն զուգաւոր եալ.
և թագաւոր հայոց օծ եալ:

Սա

Աս ըստ կամաց թագաւոր եալ·
յամենեցունց շնորհս գըտ եալ։
Նա՛ թագուհին զասպէլ կոչ եալ·
՚ի բարի գործըս յառաջ եալ։
Զպարկեշտութիւն նախապատու եալ·
որովք եղեն որդիս ծըն եալ։
Նախ ըզ լեոն բարեպաշտ եալ·
որ թագաւոր այժմէ օծ եալ։
Ապա զ թորոս երջանկաց եալ·
որ և արեամբ նահատակ եալ։
Նա՛ ըզ ռուբէն տըղայ մեռ եալ·
և այլ դըստերս հինգ ծըն եալ։
Իսկ թագուհին յերկրէ ել եալ·
և ՚ի յերկինըս փոխադր եալ։
Ներքայն հեծթում խորհըրդած եալ·
վն աշխարհին որոյ տէր եալ։
Քանզի թաթար ազգըն էր յայտն եալ·
և բարկութեամբ զերկիր վառ եալ։
Աս առ նոսին յօգնի անկ եալ·
և զամըրս չորս անդրէն կալ եալ։

Նա՛

Այն է նոցա դենին խնդր եալ.
բանըս սիրոյ և գիր առ եալ:
Ապա փառօք յետըս դարձ եալ.
և ըզ բազում գաւառս առ եալ:
Ըզ տաճկական զօրսըն հար եալ.
և աշխարհի նչ տիր եալ:
Ըզ գերմանիկն եղև կալ եալ.
և զպեհեմնի զբըռամբ առ եալ:
Այն 'ի Թուրքին ձեռաց առ եալ.
զոր 'ի վաղուցէին խըլ եալ:
Ածային կամքըն շարժ եալ.
և հաշտ ակամբ 'ի մեզ հայ եալ.
Քանզի ըզ դրուն բարեաց բաց եալ.
և բարութին յերկիր հեղ եալ.
Որև չինէր պըտղաբեր եալ.
իբրև զդըրախտ առոգաց եալ.
Այն տմ մարդ հանգուց եալ:
ըզ խուր որթոմն ոչ գըր եալ.
Այս զե սակաւքեն յայս հաս եալ.
որ 'ի բարիսըն ժամն եալ:

Ըստ

Ըստ օրինաց լծին կաց եալ.
և այ հաճոյ գըտ եալ:
Իսկ որք մարմնոյ ծառայ եղ եալ.
և հեշտութե զ հոգին լըք եալ:
Նոքա զ կենաց պատճառն առ եալ.
և կորստեան առիթ գործ եալ.
Ող մովսէս ամբաստան եալ.
զ հինն իէլ և նախատ եալ:
Թէ յագեցմամբ յակոբ կեր եալ.
և գիրութե ըստորաց եալ:
Ըզ կերակրիչ տրըն թող եալ.
և արարչին կեցըն կեց եալ:
Որ մինչ դեռ չէր նա կործան եալ.
էր այ դրախտին զուգ եալ:
Բայց սողոմոյ նա յիւթ առ եալ.
և 'ի չարեաց խորս ընկղմ եալ:
Բայց 'ի պիտոյսն ոչ վայել եալ.
այլ յըղփութե թշնաման եալ:
Ոպէ գրոց յիշատակ եալ.
զորդիս մարդկան և նախատ եալ:

Յուրախութի̃ սրբոց առ եալ․
և յամօթոյ մասին եղ եալ:
Ոչ քաղցելոյ զհացըն բըրդ եալ․
և ոչ ըզ մերկս ըզգեցուց եալ:
Ոչ պանդխտի յարկ ընծայ եալ․
ոչ նեղելոց բաւական եալ:
Այլ զամենի պարտ ծախ եալ․
և ցանկութի̃ աճեցուց եալ:
Արդ զի մարմինն եղև տէր եալ․
և ըզ հոգին ծառայ եղ եալ:
Յայնժամ ծառայն թագաւոր եալ․
որ յեգիպտոս գուռողաց եալ:
Ո՜ զդամասկոս բռնադատ եալ․
այլ և հալածս ուլթան եղ եալ:
Ո՜ զամ աշխարհս կալ եալ․
որքան սեմատուն անուան եալ:
Զ ծառայածինսն առ ինքն ած եալ․
զհագարացիսըն ժողով եալ:
Բազում զօրաց յինքըն յար եալ․
երբև զաւազ ծովու կուտ եալ:

Որ

Որոյ սուսեր և զէն տու եալ.
և զճակատու մարտ ուսուց եալ։
Քրիստոնէից ընդ դէմ շարժ եալ.
Իբր այ վըրէժ խընդիր եալ։
Ո ծով եզերեայսըն յոյժ նեղ եալ.
և ընդ բազում ամբոխս առ եալ։
'Ի յանտիոք մեծըն հաս եալ.
և զնա հըրոյ ճարակ տու եալ։
Ըզ մեծութի՛ նորին հան եալ.
և ընդ մարդիկն 'ի սուր մաշ եալ։
Ս՜ ընդ գերի եղև տար եալ.
յօտար երկիր զայն վաճառ եալ։
Այլ նախ զերեսըն հաստատ եալ.
'ի կիլիկեայ յուղևոր եալ։
Ս՜ առ հեթում արքայն յըղ- եալ.
և 'ի նմանէ հարկ պահանջ եալ։
Իսկ նա ընդ զօրսըն ժողով եալ.
և 'ի յորդիսն ապաստան եալ։
Ինքն առ մուղալն յուղէ անձ եալ.
և օգնութի՛ս անտի առ եալ։

Այլ

Աւաղ մինչ դեռ չէր նա ժաման եալ․
հագարացւոց զօրքըն հաս եալ։
Եկ՛ ըզ հայոցըն փախուց եալ․
արքայ որդւքըն մընաց եալ։
Որ քաջապէս հանդիսաց եալ․
և բազմազգոյն հարուած առ եալ։
Ապա յետոյ զլևոն կալ եալ․
և ըզ թորոսըն խողխող եալ։
Զ մեծըն լևոնըն հետ առ եալ․
և 'ի յերկիրս ասպատակ եալ։
Զոր և հըրոյ ճարակ տու եալ․
և զբընակիչսն 'ի սուր մաշ եալ։
Բայց ամրոցայց որոց դիպ եալ․
ամօթալի յետս դարձ եալ։
Քանզի լևոն թագուն յըղ եալ․
և ըզ նոսա սըրտապընդ եալ։
Աւաղ զ հրաշագեղ տաճարըն այր եալ․
որ 'ի քաղաքըն սիս շին եալ։
Զոր սուարմամբ և հրով քակ եալ․
միայն մարդիկըն փախուց եալ։

Իբրև ըղգործըն վըճար եալ·
որ ըստ կամնացէր յաջող եալ։
Ապա փառօք մեծաւ ել եալ·
յաշխարհ իւրեանց անդէն դարձ եալ։
Հեթում արքայն զօրոք եկ եալ·
և ըղնեն եգիտ ել եալ։
Թաթար զօրուն հրաման տուե եալ·
և ինքն յերկիր ամուր մըտ եալ։
Թէպէտ լացել ևսըգաց եալ·
այլ 'ի յուսոյ չըպակաս եալ։
Զամենեսեան մըխիթար եալ·
և յինքն ած ապաստան եալ։
Ոչ որդին նր գեր եալ·
արիութե մեծաւ լըց եալ։
Քանզի հոգովն ոչ վըհատ եալ·
և ոչ մարմնովըն զարհուր եալ։
Այլ գերելոցըն յոյս եղ եալ·
զամենեսեան մխիթար եալ·
Զոր կերակրեալ և զգեցուց եալ·
զոմանս գընեալ և ազատ եալ։

Նշա զօրացն ըզնա տապ եալ.
և առ սուլթանըն հասուց եալ։
Վանզի նա չէր ը զօրսն եկ եալ.
այլ 'ի յերկիրն իւր մընաց եալ։
Որ ըզ լեռն իբրև տես եալ.
և զխմաստունս բանսըն լու եալ։
Ըզ նա սիրով մեծաւ պատու եալ.
և զհաշտութի առաջադր եալ։
Ըզ սուլթանէն հրաման առ եալ.
յէջմ եղև մըտ եալ։
Նրդ՝ խաչելոյն երկըրպագ եալ.
և թողութի մեղաց խընդր եալ։
Ինքըն յանձին նըմա եղ եալ.
և յեգիպտոս յառաջաց եալ։
Իր անդ այնօր 'ի բանդ ած եալ.
յորում յուսէփ երբեմն արկ եալ։
Զոր քահանայքըն ջան տար եալ.
և խորհրդւոյն ոք հաղորդ եալ։
Զինքըն յընթերցումն գըրոց եղ եալ.
և աղօթից մըշտ պարապ եալ։

Առ որ գթած ինձ հայ եալ.
և ըզ սուլթանն ՚ի գութ ած եալ:
՚Ի կապանաց ըզ նա հան եալ.
և միշտ առ ինքըն մեծ ար եալ:
Երեմնամեայ տէր սա եղ եալ.
յորժամ կըրից այս հանդիպ եալ:
Ամի և տասն ամիս կաց եալ.
՚Ի յեգիպտոս պանդըխտաց եալ:
Ապա երդմամբ դաշինս եդ եալ.
ընդ լեւոնի որ սնդ էրլ եալ:
Նոյս ՚ի հայրընորին երդուճ եալ.
և զհաշտութիւնն կատար եալ:
Իսկոյն ըզնա պատուով հան եալ.
մեծաւ փառօք և արձակ եալ:
Որ էբր առ հայրն եղև էկ եալ.
ընկեր աշխարհըս նորոգ եալ:
Որ բովանդակ է դէմ երթ եալ.
և ցընծութե ըզնա տես եալ:
Զոր նոյն ժամայն ողջագուր եալ.
և ինձ շնորհ կալ եալ:

Ա՛

Ապաս արքայն յոտըն կաց եալ․
և քէ երկըրպագ եալ։
Զի զիւր զհայցուածսըն կատար եալ․
և ըզլեռն յինքըն տըր եալ։
Ոզ հայրապետն յառաջ կոչ եալ․
որ կոստանդեա յաջորդ եղ եալ։
Այն որ յակոբէր անուան եալ․
և գերագոյն յոգունց գըտ եալ։
Զամենեսեան ընդ իւր առ եալ․
և ըզլեռն յոյժ թախանձ եալ։
Յիւր նախնական աթոռն եդ եալ․
և զտէրութիւն 'ի նա տու եալ։
Ապա կըրկին զորդին սոփ եալ․
զի թագաւոր լիցի օծ եալ։
Զոր նա բնաւին յանձըն չառ եալ․
թէ և բազում անգամ հարկ եալ։
Արդ՝ մինչ արքայնէր զուարճաց եալ․
զորդին զըրն հայոց տես եալ։
Յայնժամ և վերինմանէլ եալ․
յորմէ վախճան կենացն էկ եալ։

Րոտի ղըղջմամբ մեծաւ լեց եալ.
և բարութեն բազում գործ եալ:
Ըզ միանձանց կարգըն կալ եալ.
անուն մոնկար վերաձայն եալ:
Ուրքայն պատի կեանըս լեջ եալ.
և առանմաւհ արքայն փոխ եալ:
Զոր օրհնութե՛ն երգով բարձ եալ.
և՝ի գրադարկըն հանգուց եալ:
Բոյց պըրնն մեծ սուգ առ եալ.
մինչ մահու չափ հիւանդաց եալ:
Որ յամենից աղաչեց եալ.
փութով լինել թագաւոր եալ:
Նա առժամայն ոչ հաւան եալ.
և յուժեքն ոչ ըսփոփ եալ:
Ջերխս ամիսըս սուգ առ եալ.
տխար անձամբ և վըշտաց եալ:
Նայս նքք որ բըռնաց եալ.
և աշխարհնի էին տէր եալ:
Որ յեգիպտոս սուլթան կաց եալ.
և այն որ ջամբեր անուան եալ.

Եւ այլ դրացիք որ մերձ եղ եաւ.
և ՚ի յաղչաց գըլուխ նըստ եաւ։
Մերոյ պատգամն առ նա յղ եաւ.
զի եղիցի թագաւոր եաւ։
Յորոց հարկեալ և հաւան եաւ.
և զբովանդակ հայք ժողով եաւ։
Եւ հայրապետն անդէն եկ եաւ.
զեկեղեցոյն լըրութի բեր եաւ։
Ուր ՚ի տարսոն միաբան եաւ.
և անդ այնոր ըզնա օծ եաւ։
Յորոյ վերայ հոգին էջ եաւ.
՚ի թորգոմայ տանըն թագ եաւ։
Լեւոն յաթոռ նախնեաց նըստ եաւ.
և յամենից պարգև տըւ եաւ։
Եւ որք նըմա է սղալ եաւ.
՚ի բովանդակ սըրտէ շնորհ եաւ։
Ըն. համեմատ առատաց եաւ.
և զարքունիսն ընդ արձակ եաւ։
Ըզ սպասաւորսն աճեցուց եաւ.
որ ՚ի պալատ անդր կաց եաւ։

Ամէ

Ոչ և սեղան ընդարձակ եալ․
որով աղքատըն կերակր եալ։
Եւ համ ոք յագեց եալ․
՚ի կերակրոյն որ պատրաստ եալ։
Զայս ինչ սահման արքայ առ եալ․
զի յորտեղի և հանդիպ եալ։
Զամենեսեան որ ընդ դիպ եալ․
՚ի յարքունուստէր կերակր եալ։
Լինէր բազում այս պատահ եալ․
զի ՚ի բայց ետուրք եղ եալ։
Յոր բովանդակ հեծեալն եկ եալ․
և այլք բազումք որ ժողով եալ։
Որդ՝ զամնօրեա սուրց համ եալ․
և կերակրոց ոչ հոգաց եալ։
Զի յարքունեացն էին կեր եալ․
առատապէս և վայել եալ։
Եկեղեցեաց պարգև տըւ եալ․
Քըզ նախնեացն առաւել եալ։
Վարդապետաց տուն յարմար եալ․
զուսումնականսն յոյժ պատու եալ։

Եւ

Եկ՛ առանձին պարգև տուր եալ.
զոր վարդապետներ ծանուց եալ։
Եկ՛ անըսպառ զայն հաստատ եալ.
այլ և գրով արձանաց եալ։
Զուճիկ զօրուն աճեցուց եալ.
քանզոր յառաջնէրին կալ եալ։
Եկ՛ այսպիսի բարս բնտուց եալ.
յամենեսին բարեբարես եալ։
Որ զօրութե՟ն առուել եալ.
երկայնամիտ և ժուժ կալ եալ։
Քաղցրատեսիլ և զուարճաց եալ.
պարկեշտութե՟ն փառաւորդ. եալ։
Նր ողորմած որ կարօտ եալ.
և ունկընդիր որ բողոք եալ։
Որովք էին ըզ զուարճաց եալ.
տունըս հայոց և նորոգ եալ։
Նորդ՝ սկըսբնաչարըն զայս տես եալ.
և ընդ սըմա պատերազմ եալ։
Ի փորձ կըռւոյ ըզ սա հայց եալ.
ոչ երբեմն ըզյոք առ եալ։

Սա

Սակայն թէպէտ ըզ սայ փորձ եալ·
և յոգնակի վիրօք լից եալ։
Նաեւ յոյժ անշարժ զարքայս գըտ եալ·
որ և քան զյոբ առաւել եալ։
Նորդ ըզ փորձանս սա յօժար եալ·
փոքրինչ որ 'ի ձեռն ճառ եալ։
Նախ 'ի վերայ սորա ել եալ·
և նենգութի՛ն սըմա նիւթ եալ։
Որ մեծամեծ իշխանք կաց եալ·
և ազնուական սորին եղ եալ։
Զորոց խորհուրդըն յիմաց եալ·
և 'ի յոծ ապաստան եալ։
Սիրայն զամբոց նոցին առ եայ·
և ըզ նոսին ազատ թող եալ։
Որք 'ի տնէ փոխարին եալ·
իւրաքանչիւրոք զօր խորհ եալ։
Յետ այսորիկ զօրօք շարժ եալ·
յեգիպտոսէ սուղ տանն ել եալ։
Որ յարքային հեթմոյ յուկս եալ·
յաւուրցն և սէր. ուխտէր եդ եալ։

Նայժմ

Այժմ իւր երգմանըն ստուգան եալ·
և վերըստին սյստորէն եկ եալ:
Ե՛ ոչ նախկին ազգ արար եալ·
այլ Թաքնաբար ասպատակ եալ:
Անձամբ ըղ հետ զօրացն եղ եալ·
որքան զաւսզ առաւել եալ:
Այլ և ուստի գյալայն առ եալ·
և ըղ Թուրքմանըն ժողով եալ:
Որ 'ի վաղուց հովիւք եկ եալ·
խաշնադարմանք և աստ բնակ եալ:
Սոքա տեղեակ երկրիս եղ եալ·
և զամենայն գործ իմաց եալ:
Որք իբր 'ի նա եղեն յար եաք·
զբոլոր երկիրս ապական եալ:
Բիւրապատիկ չար գործեց եալ·
քան զառաջինըն զոր տես եալ:
Զի 'ի լերանցն վայր բեր եալ·
զխաշն և զմարդիկ որ Թաքուց եալ:
Ե՛ իբր վանդակ 'ի սուր մաշ եալ·
զորս 'ի դաշտաց վայրըս գըդ եալ:

Բայց

Բայց թէ յամրոց ոք ըղձաւ եալ.
և կամ՚ի դղեակ ուրեք յաղթ եալ։
Նոքա միայն եղեն·մնաց եալ.
այլն տմ ըզ բռամբ անկ եալ։
Զերկիրըս զայս շըրջապատ եալ.
և բովանդակ հըրոյ տըր եալ։
Այ՜ ըզ տարսոն մեծն աւեր եալ.
զերևելին. և զ հըռչակ եալ։
Ըզ որ սոփըա տաճարն այր եալ.
և՚ զ քաղաքէն աւարն առ եալ։
Այ՜ այսպիսի չարիս գործ եալ.
և ողջութբ աստի ել եալ։
Նաքայն լեռն սըրտապընդ եալ.
և պատերազմ յանձին կալ եալ։
Նաւ զնա իշխանքըն նըրհանջ եալ.
քանզի սակաւ զօրօք ել եալ։
Բայց զաւերումն երկրիս տես եալ.
և տրտմութբ մեծաւ լըց եալ։
Զամենեսեան մըխիթար եալ.
և պարգևօք քաջալեր եալ։

Ամէն

Մինչ փորձութենս այս հանդիպ եալ·
և սակաւուկ հոգի առ եալ:
Նման որդի մի իւր մեռ եալ·
որ սակաւուց այնպէս ծըն եալ:
Նա ինքն ՚ի ցաւ մահու անկ եալ·
յորմէ հազիւ եղև զերծ եալ:
Նա յոյս ցաւոց միջի կաց եալ·
Նորին և դուստրըն մի մեռ եալ:
Այլ յայսմանէ նա ոչ լըք եալ·
և ոչ վատթարս ինչ խորհեց եալ:
Բայց ՚ի յԱծ ապաւին եալ·
և գոհութի զփորձըն տար եալ:
Նա և այլ կըրեց դիպ եալ·
որ ամենիցէ պատահ եալ:
Զի մարդամահ ուստի եկ եալ·
և անպըտուղ երկիր եղ եալ:
Յայնժամ արքայն քաջալեր եալ·
զամենեսեան և ուսադր եալ:
Որ և զըբայ բանն ասաց եալ·
և զանուն Տն օրհնաբան եալ:

Մեղ

Մեզ ՚ի տ͞նէ ասէ տըր եալ·
և ՚ի նմանէ դարձեալ առ եալ:
Մերկ յարգանդէ եղաք ծըն եալ·
և մերկ անգամ յերկիր թաղ եալ:
Յայնժամ բարձրեալն Ա͞ծ տես եալ·
զմարգարէին բանըն լըց եալ:
Խաղաղութ͞ե սկիզբն արար եալ·
որք ՚ի ցաւոյ միջի ընակ եալ:
Զատուեր մահու ՚ի յայգ փոխ եալ·
ըստ ովսէի նախագըր եալ:
Նա՛ է հայոց ազգըս հաշտ եալ·
որ յոյժ խախտեալք և տառապ եալ:
Սկիզբըն բարեաց մեզ զայտ եղ եալ·
որ զմեր արքայս զօրացուց եալ:
Զի սուլթանին զօրքըն դարձ եալ·
եղեն յերկիր ասպատակ եալ:
Որոյ արքայն ը͞դէմ ել եալ·
զամենեսեան յաղթահար եալ:
Զառ և զաւար նոցին առ եալ·
և խընդութ͞ք մեծաւ դարձ եալ:

Ուստի սուլթանըն զայս լըւ եալ.
որ յեգիպտոս լինէր տիր եալ:
Յարքայն լեւոն պատգամ յըղ եալ.
երդումն և սէր ը̃ սա եդ եալ:
Ի՛ այս համբաւ սուատաց եալ.
մինչ և ՚ի ղանըն ժաման եալ:
Զէն և սուսեր սըմա տու եալ.
՚ի պատերազմըն յորդոր եալ:
Յայնժամ և զօրքն որ թուրք կոչ եալ.
որ ՚ի դամիրսէին տիր եալ:
Ընդ մուղալին ըղ ծով մըտ եալ.
որոց և մեքըն հնազանդ եալ:
Նոքա ըղ մեզ չարախօս եալ.
Թաթար զօրուն յաչաց հան եալ:
Զ՛ծ ոսկով կուրացուց եալ.
և ընդ ասածիկսըն միաց եալ:
Նա զխորհուրդն գործած եալ.
և յայտնապէս ապստան եալ:
Սակայն եղեն խայտառակ եալ.
և ՚ի յորդեանցըն վերջաց եալ:

Յայն

Յայնժամ մաղալ ազգըն շարժ եալ.
զամենեսեան 'ի սուր մաշ եալ։
Մեր արքայիս պարգև յըղ եալ.
և մեծապէս շնորհակալ եալ։
'Ի յայսմանէ սա յոյժ առ եալ.
և 'ի թուրքին աշխարհել եալ։
Նազում աւսր անուտի ած եալ.
և ցընծութիւ սաստէն եկ եալ։
Որով դրացիք մեր զայս լըս եալ.
որ թագաւորք կամ բըռնաց եալ։
Եղէն ափշեալ և զարմաց եալ.
խաղաղութի ընդ մեզ առ եալ։
Սակայն արքայն ոչ յիշեց եալ.
զչարիս նոցին զոր գործեց եալ։
Այլ 'ի բոլոր սըրտէ թող եալ.
և ընդ նոսա սիրով կաց եալ։
Զի էր ոգւով բարեպաշտ եալ.
և բարութե գործովք լըց եալ։
Որ 'ի փորձանսն ոչ կասեց եալ.
և 'ի բարիսն ոչ փըքաց եալ։

Այլ

Ա՛Ա ըստ կամացն հ՛ն կաց եալ·
և ուղղակի թագաւոր եալ:
Որ և երիս որդիս ծըն եալ·
Նախ ըզ հեթում անդրանիկաց եալ:
Զայն որ յիմաստ գըրոց կըթ եալ·
և ՚ի մարդկեց գործըս վարժ եալ:
Երկրորդ զթորոսըն կոչեց եալ·
և ըզ սըմբատ երրորդ եղ եալ:
Եւ կենակցի բարոյ դիպ եալ·
որում կեցան վերաձայն եալ:
Որ հաւատով պայծառաց եալ·
և մաքրութե՛ գործովք լըց եալ:
Այսպէս արքայ երկրի կաց եալ·
և Ա՛ն հաճոյաց եալ:
Զոր պսակեսցէ տ՛ր յերկնա եալ·
խաղաղութե՛ թագաւոր եալ:
Արդ՝ ՚ի լըրումն այսր բան է·
փոքրինչ և այլ բան յաւելց է:
Զոր վերագոյն սատ յիշեց է·
ըզ դաւ տաճկաց յայսմ աշխարհ է:

Որք

Որք ըզ տաճարսըն տէրուն է·
և ըզ նըշխարսըն մեր խաչ է:
Այլ և զ պատգամսըն կենդանին է·
տըւեալ գըրով յեկեղեց է:
Սա զաննիւթ պատարագ է·
որ 'ի խորհուրդ վերաբեր է:
Ձեռօքն իւրեանց աղտեղեալ է·
և բարբառովըն գարշել է:
Շօշափեցին բոցով կրակ է·
և խօսեցան բանս անբար է:
Զերկըրպագուսըն քրիստոս է·
մաշեալ 'ի սուր տարագեր է:
Քրիստոնէիցըն զայս կըր եալ·
և մեծապէս գայթակղեց եալ:
Եղեն ոմանք ընդ դէմ բեր եալ·
և հաւատով տըկարաց եալ:
Որք աստանօր հակառակ եալ·
և զանուղղայսըն բարբառ եալ:
Ասեն զի արդ է ճըշմարտ եալ·
այս դատաստան որ մեզ հաս եալ:

Ոչ թէ միայն մեք մեղուց եալ․
զանզօրս յերկրի են բընակ եալ։
Զի ամենից առաւանձկաց եալ․
այսպէս եղաք խայտառակ եալ։
Կամ թէ տաճիկն արդար եղ եալ․
յորոց 'ի ձեռսըն մեք մատն եալ։
Որք չարգործօքնեն աղտեղ եալ․
և 'ի հաւատսըն ամբարշտ եալ։
Բայց այնպիսին զայս ծանից է․
որ հրամայեալնէ 'ի տն է։
Թէ աշտարակն որ անկեալ է․
'ի սելովամ և սպանեալ է։
Զութու տասանքն որ դիպեալ է․
այն ը՟ մեղաց նոցին ոչ է։
Կամ որք եկին 'ի գալիլ է․
զոր պեղատոսն ըսպանեալ է։
Զարիւն զոհիցըն խառնեալ է․
զարիւն նոցին զոր հեղեալ է։
Այս փոխարէն չարեաց ինչ չէ․
կամ հատուցումն առ 'ի տն է։

Այլ

Սուլ որոց ոչ ապաշխար է.
ըղձմանագոյնսն այսմ կեր է:
Յանցի խրատէ ծր զոր սէր է.
զընդունելի որդին տանջ է:
Սորդ՝ այս խըրատ մարդկան տը- եալ.
րըք հաւատով բարեպաշտ եալ:
Այն ՚ի հաւատըն ճըշմարտ եալ.
լինիլ միայն վըստահաց եալ:
Սոյլ և զբարի գործ և զհնար եալ.
Ը հաւատոյ միաւոր եոլ:
Յանցի հաւատք ասին մեռ եալ.
որ ՚ի գործոց ունայնաց եալ:
Սզա թէ ոք է անդա դուշ եալ.
լիցի ՚ի մեղսն անզղջաց եալ:
Նա գիտասցէ զինքն տանջ եալ.
և զփոխարէն գործոցն առ- եալ:
Կամ յաշխարհի աստէն կեր եալ.
կամ յահաւոր ատեանըն լեալ:
Ոչ ծանիցէ մարդ հաւաստ եալ.
թէ է Ած որ յայր եւ եալ:

Իսկ

Իսկ բարեպաշտն որ մատնեց աւ.
ամբարշտին և տանջեց աւ:
Այս 'ի բազում երաց ցուց աւ.
'ի ներկայից և որ գրեց աւ:
Զի թագաւոր զոր դատեց աւ.
պտու աճել նըմին զօր աւ:
Այն սիրելոյ գործ ոչ եդ աւ.
կամ ոք արար յայն կոչեց աւ:
Այլ անարգել վըճիռ եդ աւ.
դատըն դահճաց հրամայեց աւ:
Այս 'ի յերկրի բնաւորեց աւ.
և 'ի վերուստ տընտեսեց աւ:
Զի եգիպտոս որ տանջեց աւ.
չար հրեշտակօք լինել գրեց աւ:
Կամ իէլ որ պատժեց աւ.
քաղդէացւոյքն և գերեց աւ:
Այլ թէ զ տաճարս Ածայ էն.
և զ փրկական նըշան խաչ էն:
Ած ատէ ամբարըշտ էն.
յանարգութե̃ տալ ըզնոս էն:

Նայս յայտնի խըղճամտ ին .
որ յայտ է սիրել ին ։
Վճանգք տաճար ըզ մեզ Ներմ ին .
ասէ սնսուտ բան հրաման ին ։
Արդ՝ թէ տաճարեմք աստուծ ոյ .
և ընդունակք հոգւոյն սըրբ ոյ ։
Յորում մարմինս տիրէ հոգւ ոյ .
և սիրէ զչար փոխան բար ոյ ։
Յայնժամ զի չեմք Ներմայ պիտ ոյ .
տապականէ բանն աստուծ ոյ ։
Այլ և զտաճար անուան իւր ոյ .
քակէ ընդ մեր վատթար գործ ոյ ։
Եւ սըրբութիւնըն զոր քակ է .
ըզ բարձրութի՛ իւր մեզ յայտն է ։
Զի օգնականքն որ 'ի Ներման է .
'ի յաշխարհի մեզ տըւ եալ է ։
Յորժամ զնոսա 'ի բաց բարձց է .
զինչ փրկութիւն մեզ յոյս կացց է ։
Զի թէ զանպարտսըն պատժեց է .
մեղուցելոցըն զինչ տաց է .

Նայ

Նայ և այսու յայտնէ նոց էին.
որ ՚ի քրնին միշտ անգամն էին։
Յիշատակեալ զինէլ հէին.
զոր ինչ ՚ի հնումն ախտանոյ էին։
Զի անխրոտիր մեղանչէ էին.
մըստահացեալք ՚ի տաճար էին։
Ուստի հրամանն Այ էին.
զաւերն ՚ի նոա ասաց նախկ էին։
Զոր և որդեամբք կատարեց էին.
քաղդէացւոցն յորժամ եկ էին։
Քանզի զտաճարն Այ էին.
յաճիւն հըրով փոխարկեց էին։
Ըզսըրբութիւնըն պըղծեց էին.
և ըզ նըւէրսն անարգեց էին։
Այս յօրինակ բա[illegible]շտ էին.
անշարժ մընալ մ[illegible] մարդ էին։
Ոչ գայթակղելն յերևել էին.
այլ ակնարկել յիմանալ էին։
Գընդել ՚ի յոյսն Այ էին.
և ակնունել ելից փորձ էին։

Զըղ

Զըրզըրմամբ դառնալ առ 'ի բար ին.
շնորհել ըզ կեանս անտըրտումաց ին:
Կամ յաշխարհի աստ 'ի մարմ ին.
կամ յանվախճան յաւիտեն ին:
Որոյ մասին արժանաց ի.
ըլլոն արքայն հայոց զարմ ի:
Նաև յարմարող այսմ բան ի.
և որ ըզ սայ վերծանեսց ի.
'Ի փառս անձանցն որ երրակ ի.
ամուլթենըն միակ ի:
Որէ օրհնեալ յամենայն ի.
այժմ և յանբաւ յաւիտեն ի:

'Ի

Ի Ղճարտ տետրակիս ծերացեալ տպարանն մեր՝ ոչ մոռանայ յիշատակօք զերախտիս երախտաւորացն իւր այսինքն, Պ՟րն Խաչիկ Ծատուր Զարիֆեան, Սարկաւագ Յակոբ Ղազարեանն, Պ՟րն Պետրոս Ոհաննէսեան Տէրազեցի, և Պ՟րն Կոստանդ Թէոդորոսեան ընծայեալ ՚ի աժտարիան, Նորշէս սակաւ աշխատող, Սիմէոն Ա՟նտ-ումեանն Ծ՟մբրկեանց։

Տէրազեցի։

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ս. ԱՄԵՆԱՓՐԿՉԻ ՎԱՆՔ

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Ս. Ամենափրկիչ Վանք
Նոր Ջուղա

022506